

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ANNELERİN BAĞLANMA STİLLERİ İLE BEBEĞİNE
PRENATAL BAĞLANMA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Serap SARAL

Danışman
Prof. Dr. Ayten ERDOĞAN

İstanbul – 2021

TEZ TANITIM FORMU

- Yazar Adı Soyadı** : Serap SARAL
- Tezin Dili** : Türkçe
- Tezin Adı** : Annelerin Bağlanma Stilleri ile Bebeğine Prenatal Bağlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi
- Enstitü** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Anabilim Dalı** : Psikoloji
- Tezin Türü** : Yüksek Lisans
- Tezin Tarihi** : 17 /05/ 2021
- Sayfa Sayısı** : 71
- Tez Danışmanları** : Prof. Dr. Ayten ERDOĞAN
- Dizin Terimleri** : Bağlanma, Bağlanma Stilleri, Prenatal Bağlanma
- Türkçe Özet** : Prenatal bağlanma ebeveynler ve doğmamış çocukları arasında gebelik döneminde kurulan duygusal bağdır. Araştırmanın amacı, annelerin bağlanma stilleri ile gebelik döneminde bebeğine prenatal bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin değerlendirilerek, annelerin bağlanma stilleri ile bebeklerine prenatal bağlanma düzeyleri ve annenin bebeğine bağlanması ile ilgili olası faktörler konusunda literatüre katkı yapmak amacı ile planlanmıştır.
- Dağıtım Listesi** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Serap SARAL

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ANNELERİN BAĞLANMA STİLLERİ İLE BEBEĞİNE
PRENATAL BAĞLANMA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Serap SARAL

Danışman
Prof. Dr. Ayten ERDOĞAN

İstanbul – 2021

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığı, tezin herhangi bir kısmının üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Serap SARAL

... / ... / 2021

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Serap SARAL'ın "Annelerin Bağlanma Stilleri ile Bebeğine Prenatal Bağlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji anabilim dalı Klinik Psikoloji bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Ayten ERDOĞAN
(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hatice GÜNEŞ

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hasan SEZEROĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2021

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Giriş: Gebelik döneminde bazı kadınlar gelişen psikolojik değişikliklere kolaylıkla uyum sağlarken, bazılarında ruhsal sorunlar görülebilmektedir. Özellikle yüksek riskli gebeliklerin kadınlarda stres düzeyini artırdığı bilinmektedir. Kadının prenatal dönemdeki ruhsal sağlığı kendi bağlanma stilleri ile bakım verdiği bebeğine bağlanması arasında ilişki birçok çalışmada gösterilmiştir.

Amaç: Araştırmanın amacı, annelerin bağlanma stilleri ile gebelik döneminde bebeğine prenatal bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkisi ve annenin bebeğine bağlanması ile ilgili olası faktörleri değerlendirmek amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma kapsamında, seçkisiz örneklem oluşturularak seçilen üç Aile Sağlığı Merkezine gebelik kontrolü için başvuran gebelerin araştırmaya katılımları için bilgilendirilmiş onan formu doldurularak anket çalışması yürütülecektir. Araştırmacı tarafından belirlenen ve katılımcılara uygulanan veri ölçüm araçları Sosyodemografik Veri Formu, İlişki Ölçeği Anketi (İÖA) ve Prenatal Bağlanma Ölçeği (PBÖ) olarak belirlenmiştir.

Bulgular: Otuz yaş altı katılımcıların PBÖ puanlarının daha büyük yaş gruplarına kıyasla daha fazla olduğu, daha düşük eğitim düzeyi olan katılımcılardan daha yüksek olduğu, primipar olan katılımcıların başka çocuk sahibi olan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların kayıtsız bağlanma stili puanlarının geliri düşük ve orta derecede olan katılımcılardan daha fazla olduğu, gelir düzeyi düşük olan katılımcıların güvenli bağlanma ve saplantılı bağlanma stili puanlarının daha yüksek geliri olan katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir. İÖA'deki bağlanma stillerinden sadece saplantılı bağlanma stili alt boyutu puanları ile PBÖ puanları arasında negatif yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. İÖA'deki bağlanma stillerinden sadece saplantılı bağlanma stili alt boyutu puanları ile PBÖ puanları arasında negatif yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Bu çalışmada PBÖ puanlarının genç katılımcılarda, eğitim düzeyi yüksek olanlarda ve primipar olan gebelerde de yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bağlanma stili alt boyutu puanları ile PBÖ değerleri arasında negatif bir korelasyon bulunmuştur. Gelecek çalışmalarda bu bulguların test edilerek örneklem sayısının

daha fazla olduğu, farklı kültürel özellikleri olan örnekleme yapılacak çalışma bulgularıyla desteklenmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, Bağlanma Stilleri, Prenatal Bağlanma.

SUMMARY

Introduction: While some women easily adapt to psychological changes during pregnancy, some may have mental problems in this period. It is known that high-risk pregnancies increase the stress level in women. Many studies have shown the relationship between women's mental health during prenatal period and their attachment style to the baby they care for.

Aim: The aim of the study was planned to contribute to the literature on the association between attachment styles of mothers and prenatal attachment to their babies and to explore the possible socio-demographic variables associated with maternal–fetal attachment.

Method: Within the scope of the research, by creating a random sample a questionnaire study will be carried out by filling the informed consent form for the participation of pregnant women who applied to three Family Health Centers for pregnancy control. The data measurement tools determined by the researcher and applied to the participants were determined as the Sociodemographic Data Form, the Relationship Scales Questionnaire (RSQ), and the Prenatal Attachment Inventory (PAI).

Findings: It was determined that the attachment style sub-dimension scores of the RSQ did not differ significantly according to the age variable. It is observed that participants under the age of 30 have higher PAS scores compared to older age groups, participants who have higher education level have higher PAI scores than participants with a lower education level, and participants who are primipar have higher PAI scores than those who have other children. It is observed that the indifferent attachment style scores of the participants with high income level are higher than the participants with low- and medium-income levels, and the participants with low-income level have more secure attachment and obsessive attachment style scores than the participants with higher income. Among the attachment styles, there was only a negative weak statistically significant relationship between the scores of the obsessive attachment style sub-dimension and the PAI scores. Among the attachment styles in the RS, there was only a negative weak association between the scores of the obsessive attachment style sub-dimension and the scores of the PAI.

Conclusion: In this study, it was determined that PAI scores were higher in young participants, in those with a high education level, and in primipar mothers. Among the attachment styles there was a negative relationship between the scores of the obsessive attachment style sub-dimension and the scores of the PAI. The results need to be supported by future study findings in a larger sample with different cultural characteristics.

Key Words: Attachment, Attachment Styles, Prenatal Attachment.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	viii
EKLER LİSTESİ	ix
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN GENEL ESASLARI

1.1. Araştırmanın Problemi.....	3
1.2. Araştırmanın Hipotezi.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sayıtlar.....	5
1.6. Sınırlılıklar	5

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bağlanma Kuramı	6
2.2. Bağlanma Kuramları.....	9
2.2.1. Bowlby ve Ainsworth' un Bağlanma Kuramı	9
2.2.2. Harry Harlow'un Bağlanma Kuramı	12
2.3. Psikoanalitik (Psikodinamik) Kuram.....	13

2.4. Gebelik ve Doğum Sırasındaki Durumların Anne ve Bebek Bağlanması ile İlişkileri.....	13
2.5. Bağlanmanın Değerlendirilmesi/Bağlanma Stilleri ve Bozuklukları	14
2.5.1. Bağlanma Stilleri	14
2.5.2. Bağlanma Bozuklukları	16
2.6. Gebelikte Prenatal Bağlanma.....	17
2.7. Bağlanma Konusunda Yurt içinde Yapılan Çalışmalar.....	19
2.8. Bağlanma Konusunda Yurt dışında Yapılan Çalışmalar	21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

3.1. Araştırmanın Modeli.....	23
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	23
3.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları	23
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	23
3.3.2. İlişki Ölçekleri Anketi (Relationship Scales Questionnaire; RSQ).....	23
3.3.3. Prenatal Bağlanma Envanteri (The Prenatal Attachment Inventory; PAI) 24	
3.4. Veri Analizi Teknikleri	24

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	35
KAYNAKÇA	40
EKLER.....	51

KISALTMALAR

İÖA	: İlişki Ölçeği Anketi
RSQ	: Relationship Scales Questionnaire
PBÖ	: Prenatal Bağlanma Ölçeği
TBB	: Tepkisel Bağlanma Bozukluğu
STKB	: Sınırsız Toplumsal Katılım Bozukluğunu
DSM-V	: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
DEHB	: Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik betimsel analiz sonuçları.....	26
Tablo 2. İlişki ölçekleri anketi ve prenatal bağlanma envanteri ölçekleri için betimsel analiz sonuçları.....	27
Tablo 3. İlişki ölçekleri anketi puanlarının eğitim değişkenine göre incelenmesine yönelik anova testi sonuçları.....	28
Tablo 4. İlişki ölçekleri anketi puanlarının gelir değişkenine göre incelenmesine yönelik anova testi sonuçları.....	30
Tablo 5. Prenatal bağlanma envanteri puanlarının yaş değişkenine göre incelenmesine yönelik anova testi sonuçları.....	32
Tablo 6. Prenatal bağlanma envanteri puanlarının eğitim değişkenine göre incelenmesine yönelik anova testi sonuçları.....	32
Tablo 7. Prenatal bağlanma envanteri puanlarının gelir değişkenine göre incelenmesine yönelik anova testi sonuçları.....	33
Tablo 8. Prenatal bağlanma envanteri puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre incelenmesine yönelik anova testi sonuçları.....	33
Tablo 9. İlişki ölçekleri anketi ile prenatal bağlanma envanteri arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik pearson korelasyon analizi sonuçları.....	34

EKLER LİSTESİ

EK-A BİLGİLENDİRME ve ONAM FORMU

EK-B KİŞİSEL BİLGİ FORMU

EK-C İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ

EK-D PRENATAL BAĞLANMA ÖLÇEĞİ

ÖNSÖZ

Anne ve bebek arasındaki bağlanma anne karnında başlamasıyla birlikte bu ilişki çocuğun davranış stilinde oldukça etkilidir. Bu tez çalışmasında annelerin bağlanma stilleri ile bebeğine prenatal bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi incelenmiştir.

Akademik hayatım boyunca bana kazandırdıklarından ötürü lisans ve yüksek lisans eğitimlerim boyunca tecrübelerini benden esirgemeyen, bilgileri doğrultusunda bana ışık tutan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Tez sürecimdeki önemli katkılarından, üzerimdeki emeğinden, yaşadığım problemlere getirdiği yapıcı çözümlere karşı sabırla bana yardımcı olan ve hoşgörülü tutumundan, tez konusunu seçerken isteklerimi göz önünde bulundurup desteğini bir an bile esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Ayten ERDOĞAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim dönemim başta olmak üzere meslek hayatım süresince kendilerinden çok şey öğrendiğim ve öğrenmeye devam edeceğim her bir danışanıma teşekkür ederim.

Tüm sevgilerini hayatımın her aşamasında hissettiğim güzel dilekleri ve destekleriyle yanımda olan aileme; eğitimdeki başarılarım için en az benim kadar mutlu olan, bana benden çok inanan annem Emine SARAL; babam Yunus SARAL ve sevgili kardeşlerim Emre SARAL ve Canan SARAL HORZUMOĞLU'na, eğitim sürecim boyunca yaşadığım zorluklara karşı sabırlarıyla ve destekleriyle sevgilerini her zaman hissettiren manevi kardeşlerim Davut HORZUMUĞLU ve Şeyma Nur SARAL'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Annelik kimliğinin gelişmesinde ebeveynlik rolünün büyük bir öneme sahip olduğu ve temellerinin ise prenatal bağlanma ile oluştuğu, kendi annesi ile duygusal olarak sıcak bir ilişki ve yakınlığa sahip olan gebelerin bebekleri ile daha sevgi dolu bir iletişime girdikleri belirtilmektedir (Dağlı, 2017). Annenin prenatal bağlanmasını etkileyen faktörler içinde ilerleyen gebelik haftası, algılanan ve verilen sosyal destek ve annenin ruh sağlığı olduğu da bildirilmektedir (Yarcheski ve ark, 2009).

Doğum öncesi (prenatal) dönem, gebeliğin başladığı andan itibaren doğumun gerçekleştiği ana kadar olan dönemi kapsar. Bu dönem, annenin fizyolojik ve psikolojik gelişim göstermesi ile fetüsün oluşum ve gelişimini içine alan gebelik sürecidir (Duyan ve ark, 2013). Bağlanma teorisi, temel olarak John Bowlby tarafından 1958 yılında “iki kişi arasında gelişen güçlü bir bağ” ve “sağlıklı ilişkiler kurma ve sürdürme becerisi” olarak tanımlanmıştır (Bowlby, 1982). Bowlby, (1982) ve Fonagy (2001) doğum öncesi prenatal bağlanma ile doğum sonrası anne bebek bağlanması arasında önemli bir ilişki olduğunu belirtmiştir

Anne bebek etkileşimini inceleyen araştırmalarda; annenin karnındaki bebeği ile etkileşim içinde olma ve bebeğini hayal etme yoluyla bebeğine doğmadan bağlanması durumunda, annelerin doğduktan sonra bebeklerinin ihtiyaçlarına daha hızlı karşılık verdikleri, bebeklerinin tepkilerine daha hassas ve duyarlı oldukları gözlemlenmiştir. Ainsworth’da Bowlby gibi anne bebek bağlanması konusunda çalışmalar yaparak bebeğin annesine bağlanmasının biyolojik bir yapılanmadan dolayı değil bebeğin annenin davranışlarını değerlendirmesi sonucu bebekte içsel olarak oluştuğunu öne sürmüştür (Dağlı, 2017). Rubin (1984) çalışmasında kadınların annelik rolünü incelemiş ve doğum sonu dönemde yeni doğan ile anne arasındaki bağın hemen kurulmasında prenatal sürecin çok önemli olduğunu, anne bebek arasındaki bağın prenatal sürecin sonucunda gelişen bir davranış olduğunu öne sürmüştür. Anne ile doğacak bebek arasında bağ oluşmaya anne karnında hamilelik oluşumundan itibaren başlar ve doğumla birlikte giderek artar. Bakım veren ve bebek arasında anne karnında oluşan ve Prenatal bağlanma olarak adlandırılan bu özellik annenin bu rolü üstlenmesi, bakım vermeye uyum sağlaması, bebeğin ihtiyaçlarına duyarlı olup, ilgili bakım sağlamasına. Bebeğin korunma ve sevilme ihtiyaçlarını karşılamasına fırsat yaratır (Duyan 2013,

Elkin 2015). Anne bebek arasında annenin tutarlı ve devamlı ilgi ve sevgisi ile oluşan güvenli bağlanma bireyin ilerdeki yaşam boyu ilişki kurma biçimini, olumlu duygulara sahip olmasını etkileyen çok önemli bir gereksinimdir. Bu nedenle anne doğacak bebeğine erken dönemden bağlanma geliştirirse doğduğunda onunla ilgilenmesi de o kadar artacaktır. Annenin doğacak bebeğine sağlıklı bağlanmasını arttıran faktörler olarak; gebelikte sigara alkol gibi uyarıcı maddeler tüketmemesi, gebelikte tıbbi bakımını düzenli yaptırması, beslenme ve uykularının düzenli olması ve doğacak bebeği için eşyalar hazırlama gibi özellikler tanımlanmıştır. Eş ve çevrenin gebe ve doğum yapan kadına verdiği desteğin de annenin bebeğine bağlanmasını arttırdığı ve annede postpartum depresyon gelişmesinde önleyici etkisi olduğu bulunmuştur (Akarsu, Tuncay ve Alsaç, 2017).

Yapılan birçok çalışmada annenin kendi bakım vereni ile kurduğu bağlanma ilişkisinin kendisinin bebeğiyle kuracağı bağlanma ilişkisinde çok önemli rol oynadığı gösterilmiştir. Alhusen (2008) bakım verenlerin kendi ebeveynleriyle bakım ilişkisinin daha sonra kendi çocuklarına bakım verme özelliklerinde önemli etkisi olduğunu belirtmiştir.

Yukarıdaki bilgilerin ışığı altında annenin prenatal bağlanması ile ilişkili faktörlerin açığa kavuşturulması anne bebek arasındaki bu bağı güçlendirecek tedbirlerin alınmasına ışık tutacaktır. Bundan dolayı bu araştırmada annelerin bağlanma stilleri ile gebelik döneminde bebeğine prenatal bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi, annelerin bağlanma stilleri ile bebeklerine prenatal bağlanma düzeyleri ile demografik verilerin ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN GENEL ESASLARI

1.1. Araştırmanın Problemi

Annelerin bağlanma stili ile bebeğine prenatal bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler

1. Annelerin bağlanma stili ile bebeğine prenatal bağlanma özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Annelerin yaşı ile bebeğine prenatal bağlanma özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Annelerin sosyoekonomik durumu ile bebeğine prenatal bağlanma özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Annelerin eğitim durumu ile bebeğine prenatal bağlanma özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Annelerin çocuk sayısı ile bebeğine prenatal bağlanma özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Hipotezi

H0: Annelerin bağlanma stili ile bebeğine prenatal bağlanma özellikleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Annelerin bağlanma stili ile bebeğine prenatal bağlanma özellikleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Annelerin eğitim durumu ile prenatal bağlanma özellikleri arasında anlamlı ilişki vardır.

H4: Annelerin çocuk sayısı ile prenatal bağlanma özellikleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H5: Annelerin gelir durumu ile prenatal bağlanma özellikleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H6: Annelerin yaşı ile prenatal bağlanma özellikleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, annelerin bağlanma stilleri ile gebelik döneminde bebeğine prenatal bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin değerlendirilerek, annelerin bağlanma stilleri ile bebeklerine prenatal bağlanma düzeyleri konusunda literatüre katkı yapmak amacı ile planlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

‘Bağlanma’ bakım veren ve bebek arasında biyolojik olarak programlanmış, her iki tarafada mutluluk ve huzur sağlayan önemli ve özel bir özelliktir. Prenatal bağlanma gebelik oluşumu ile başlayan annenin taşıdığı bebeğin beklentisiyle şekillenen ve bebek bakımına olumlu katkılar sağlayan duygusal bir olaydır. Bağlanma kuramını oluşturan John Bowlby (1982) bunu bakım veren kişi ile bakım alan bebek arasında oluşan güçlü duygusal bir bağ oluşması durumu olarak belirtmiştir. Bakım veren anne olduğunda doğduktan sonra bakım verenlerden farklı olarak bağlanma gebeliğin ilk günlerinden itibaren başlar ve bebeğin anne karnındaki hareketleri ile kuvvetlenerek, doğumdan sonrada daha da artarak devam eder. Bakım verecek olan annede gebelikten itibaren gelişen bebeğine bağlanma onun daha sonra bebeğine daha iyi bir bakım vermesinde en önemli faktörlerden biri olarak çocuğun hayatta kalmasını sağlayan koruyucu bir faktördür. Bağlanmanın erken gelişmesi bakım kalitesini arttırdığı için çocuk için yaşamsal öneme sahiptir. Annenin bebeğine bağlanması prenatal dönemde başlayıp bebeklikteki bakım süresince gelişmeye devam etmektedir. Bakım veren-bebek güvenli birbirine bağlanması çocuğun sağlıklı ruhsal gelişimdeki pozitif etkileri birçok araştırmada tespit edilmiştir.

Prenatal bağlanma konusunda çok sayıda araştırma yapan ve bu kavramın özelliklerinin anlaşılmasında katkıları olan Muller, bu kavramı annenin doğmamış bebeğine karşı geliştirdiği çok özel bir duygusal, ilişkisel özellik olarak betimlemiştir. Anne ve bebeğin güvenli bir bağ kurması bebeğin sosyal ve duygusal gelişiminde çok önemli bir yer tutar. Anne – bebek arası iletişim ve etkileşimin daha sonraki dönemlerde diğer kişilerle ilişki kurma biçimlerine temel oluşturduğu, bu nedenle başlangıçtaki bu bağlanmanın sağlıklı ve güçlü olmasının daha sağlıklı güçlü ilişkiler geliştirebilmek için gerekli olduğu bilinmektedir. Bu nedenle bebeğe bakım verecek kişinin daha anne karnına düştüğü andan itibaren ona bağlanmasının güçlü olmasını

sağlamak bebeğin iyi bir bakım almasını sağlamak açısından oldukça önemli görülmektedir.

1.5. Sayıtlar

1-Araştırmanın örneklemini temsil ettiği varsayılmıştır.

2-Araştırmaya katılan bireylerin Sosyodemografik Veri Formu, İlişki Ölçeği Anketi ve Prenatal Bağlanma Ölçeğinde yer alan soruları gerçek durumlarını yansıtacak şekilde doğru cevapladıkları varsayılmıştır.

3-Araştırmada kullanılan Sosyodemografik Veri Formu katılımcıların demografik özelliklerini; İÖA bireylerin kendi bağlanma stilini, PBÖ gebelik boyunca kadınların yaşadıkları düşünceleri, duyguları, durumları açıklamak ve bebeğe prenatal dönemdeki bağlanma düzeylerini değerlendirdiği varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

1-Araştırmanın verileri İstanbul ilinde rastgele seçilmiş olan Aile Sağlığı Merkezlerine gebelik kontrolü için gelen gebelerden oluşmaktadır

2-Bulgular İÖA, PBÖ ve Sosyodemografik Veri Formu ile elde edilen veriler ile sınırlıdır.

3-Bu araştırma, kesitsel bir araştırma olup görüşülen bakım verenlerin yanıt verdikleri zaman dilimi içindeki bilgi, algı ve düşüncelerini yansıtmaktadır ve zaman içerisinde ortaya çıkabilecek değişimleri belirleme olanağına sahip değildir.

4-Bu araştırma, kesitsel bir araştırma olduğundan neden sonuç ilişkisi kurmak mümkün olmayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanma, çocuk ve bakım veren kişi arasında gelişen; ilişki kurma, çocuğun bakım veren kişiyi arama ve yakınlık arayışı davranışları ile kendini gösteren, özellikle stres durumlarında belirginleşen, dayanıklı ve devamlılığı olan duygusal bir bağ olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 2012).

Anne-bebek arasında bağlanma gebelikte başlar, yaşamın erken dönemlerinden itibaren çevreyle olan etkileşim sonucu gelişir (Fuller ve ark 1993). Bağlanma yalnızca çocukluk ile sınırlı olmayıp yaşam boyunca sürer. İlk temel ilişki olan anne çocuk ilişkisi, sonraki yaşam dönemlerindeki bağlanmalar için örnek olur (Thompson, 2002). Bağlanma gelişmesi sonrası bebek hem bakım vereniyle hem de baba ve çevredeki hayatına giren kişilerle benzer özellikte etkileşim ve ilişkiye girecektir (Kaplan ve ark. 1994). Gebelikle birlikte başlayan bağlanma süreci, doğum sonrası ilk ayları içeren hatta bazen ilk yıllara kadar uzayabilen bir süreci kapsar. Bu dönemde bebeğin bağlanma biçimi, annenin bebekliğindeki kendi bağlanma biçiminden etkilenir. Aynı zamanda anne de gebelik ve lohusalık döneminde, kendisinin bebekken, annesine bağlanma geliştirdiği süreçte yaşadığı güçlük ve çatışmaları tekrar yaşayabilir (Bowlby 1988, Benoit ve ark 1997, Zeanah ve ark 1997).

Bebeklikteki bağlanma davranışları; belirli bir kişiye olumlu tepkilerin verilmesi, zamanın büyük bir kısmının o kişiyle birlikte geçirilmek istenmesi, herhangi bir korku yaratan durum veya obje karşısında hemen o kişinin aranması, bağlanılan kişinin varlığının duyumsanmasına eş zamanlı olarak rahatlama duygusunun eşlik etmesi gibi duygu ve davranış örüntülerinin tümünü kapsamaktadır (Erkuş 1994, Morgan 1991). Birincil bakım veren kişi ile çocuk arasında diğer kişilerle ilişkisinden çok farklı bir duygusal etkileşim bulunmaktadır. Motor becerilerin artması ile emekleyen yürüyen çocuk bakım verenden uzaklaşma yeteneği kazanmakla birlikte, ara ara kendisini güvende hissetmek ya da sıkıntı duyduğu durumlarda rahatlamak için bakım verene dönerek onu bir güvenlik üssü olarak kullanması gerekmektedir. Bu nedenle ancak kendini güvende hissedene, bakım vereni yakın olan bebeklerin etrafı keşfetme davranışlarında bulunabileceği bildirilmiştir. Keşfetme davranışları yaparken bebeğin ara ara yakıt alır gibi bakım verene gelip sevildiğini onaylandığını

görmesi, kendini güvende hissederek keşif davranışlarını sürdürmesine temel oluşturur (Hazan ve Shaver, 1987, Hortaçsu, 1991).

Bağlanma sistemi, yeni doğanların onlara bakan kişiye/kişilere fiziksel yakınlığını güçlü tutarak hem çocukların çevreden gelebilecek tehlikelerden korunmasına yardım eder hem de onlara çevreyi keşfetmeleri için gerekli koşulları sağlar. Bu nedenle, bakıcı ile yakınlığın korunması bağlanma sistemi içindeki en temel hedeftir ve bu sayede yeni doğanlara güven içinde gelişebilecekleri bir alan sağlanır. Bowlby'ye göre, yakınlık çocuğun çevresini keşfetmede kullanabileceği 'güvenli bir temel' ve tehlike anında korunabileceği 'sağlam bir sığınak' işlevi görür. Bakıcının 'ulaşılabilirliği' tehdit edildiği anda bağlanma sistemi otomatik olarak etkinleşir. Bu durumda, bakıcının çocuğa göstereceği tepkilerin kalitesine bağlı olarak, etkinleşen bağlanma sistemi ya bakıcı ile temasın yeniden kurulmasını ve ilişkinin onarılmasını kolaylaştırır ve böylece 'hissedilen güvenlik' sağlanır ya da sonuçta çocukta kaygı ve huzursuzluk yaratacak olan ayrılığı protesto tepkileri ortaya çıkar. Bakıcıdan uzun süre ayrı kalma, bağlanmanın çözülmesi anlamına gelen sosyal çevreden kopma veya geri çekilmeyle sonuçlanabilir. Kısaca, bağlanma sistemi, çocukların bakıcıları ile ilişkileri temelinde gözlenen dört davranış örüntüsü ile tanımlanabilir: yakınlığı arama ve koruma, ayrılığı protesto etme, keşfetme etkinlikleri için bakıcıyı 'güvenli bir üs' olarak kullanma ve son olarak, destek ve güvenlik için bakıcıyı 'sağlam bir sığınak' olarak kullanma (Hazan ve Shaver, 1994; Rothbard ve Shaver, 1994).

Bebekler bağlanmak için öncelikle kendilerine bakım sağlayan en yakındaki kişileri seçerler. İhtiyaçlarını karşılayan, besleyen, kucağa alıp sakinleştiren, altını değiştiren kişi bebeğin memnuniyetini sağladığı için bebek tarafından özel ilgi görmeye başlar. Ancak bebekler sadece birincil bakım veren değil ona yardımcı olan, aynı ortamda bulunan kişilere de bağlanma geliştirirler (Bowlby, 1982).

İlişki kalitesinin belirlenmesinde bakım verenlerin ihtiyaçlara duyarlı ve tutarlı şekilde cevap verebilmesi önemli yer tutmaktadır. Bağlanmanın güvenli geliştiğini gösteren en önemli gösterge bakım verenin bebek tarafından keşfetme veya sıkıntı durumunda güvenli üs olarak kullanılmasıdır. Bebek eğer bakım vereni sıkıntı durumunda arıyorsa bu onunla arasında bir güven ilişkisinin gelişmesinden dolayıdır, ancak böyle çocuk hayatta kalacağına dair inanç edinir Güvensiz ve kaygılı bağlanma durumunda bebeklerde hayatta kalacağına dair güven oluşmadığı için bebekler keşif

davranışlarında bulunmaz ya da çok az bulunur, ayrıca sıkıntıya düştüklerinde yardım için bakım verene sığınmaz (Sümer, 2012).

Anne ile bebek arasında bağlanma ilişkisi annenin bebek yapma planlamasıyla başlayıp, hamilelik döneminde gelişmeye devam ettiğine dair birçok araştırma bulunmaktadır (Bloom, 1995). Annenin hamilelik süresi boyunca bebeğini hayal etmesi, onun gelmesine yönelik hazırlıklar yapması, vücudunda olan hamilelikle ilgili değişikliklerden memnun olması annenin bebeğe bağlanmasının ilk işaretleri olarak görülmektedir. Doğumdan sonra bebeğin meme arama, kucağa alınca sakinleşme gibi davranışları bebeğin biyolojik olarak bağlanmaya yatkın doğduğunun kanıtları olarak değerlendirilmektedir (Soysal vd., 2005). Bebeğin bağlanmaya yönelik bu davranışları ilk aylarda herkese yönelik gösterebildiği ancak ikinci aydan itibaren bakım veren kişiye özel bir dikkat, ilgi yönelttiği, yedinci ay civarlarında ise özellikle bakım veren kişiden ayrılmakta direnme gibi özel bağlanma geliştirdiğine dair davranışlar sergilediği gösterilmiştir (Hazan ve Shaver, 1987).

Araştırmacılar tarafından bağlanmanın bakım veren ve çocukla ilgili bazı faktörlere bağlı olarak emniyetli (güvenli) ya da emniyetsiz (güvensiz) şekilde gelişebileceği vurgulanmaktadır. Eğer bakım veren (genellikle anne) ruhsal olarak sağlıklı ve bebeğine bakıma istekli ise bebeğin ruhsal ve davranışsal özelliklerine uyum geliştirir, aynı şekilde bebeklerde bakım verene uyum sağlarlar. Karşılıklı olarak birbirlerinin yaklaşması ile ilgili hoşnutluk duygusu hem bakım verende hem de bebekte oluşur. Tutarlı, çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı bir bakım sağlandığında bebeğin bakım verene güveni artmaya başlar, bakım verenlerinde çocuktan gelen bu olumlu sinyaller nedeniyle bakabilme becerilerine güvenleri artarak bağlanmanın sağlıklı gelişmesine katkı oluşur (Gander & Gardiner, 2010).

Bowlby bağlanmayı, insanların, kendileri için önemli gördükleri başkalarına karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar şeklinde kavramsallaştırmıştır. Bağlanma kuramına göre, yaşamın ilk yıllarında anne ve babaların çocuğa verdikleri tepkiler temelinde çocuk kendisine ve başkalarına ilişkin olarak zihinsel temsiller oluşturur ve bu zihinsel temsiller daha sonraki yıllarda yakın kişilerarası ilişkiler için bir rehber, model görevi görür. Bowlby 'içsel çalışan modeller' adını verdiği bu beklentilerin tamamen anne/baba ya da bakıcı davranışlarıyla şekillendiğini öne sürmüştür (Bowlby, 1973, 1980; Bretherton, 1985).

Bakım verenin sık değişmesi, birden fazla bakım veren kurum bakımında kalma gibi faktörler olduğu zaman bağlanma durumunda sapmalar meydana gelir. Böyle erken dönemde ilişki bozukluklarına bağlı gelişen bağlanma örüntüleri olan kişiler ileriki hayatlarında partnerleriyle de benzer ilişki tarzları ile ilişki kurarlar. Bu durumlarla ilişkili iki tür içsel çalışan modelleri tanımlanmıştır. Birincisi kendilik içsel çalışma modeli olup kişinin hem kendi hem başkaları tarafından değerli görüp görmemesi ile ilgilidir. İkinci içsel çalışma modeli, kişinin ihtiyacı olduğunda çevresinde bulunan kişilerin yardım edip etmeyeceğine dair güven duygusunu temsil eder (Goldberg ve ark 2003, Green ve Goldwyn, 2002).

2.2. Bağlanma Kuramları

2.2.1. Bowlby ve Ainsworth' un Bağlanma Kuramı

John Bowlby 1907 yılında Londra'da doğmuş, çeşitli okullarda öğretmenlik yapmış, sonraları tıp fakültesini bitirmiştir. Daha sonra psikoanalizle de ilgilenen Bowlby çocukların bakım verenlerle ilişkilerini gözlemek için kimsesiz çocukların kaldığı kurumlardaki çocuklarla ilgili gözlemler yapmaya başlamıştır. Yaptığı incelemeler sonucunda bakım evlerinde yetişen çocuklarda özellikle diğer kişilerle ilişki kurma tarzlarında sorunlar olduğunu belirlemiştir. Çalışmalarını bebeklerin büyütülürken bakım verenlerle olan ilişkisine yoğunlaştıran Bowlby, kurumdaki çocukların diğer kişilerle sağlıklı yakın ilişki kurmayı becerememesinin nedeninin erken çocukluk döneminde tek ve tutarlı bir bakım veren olamamasına bağlı olarak güvenli bir bağlanma özellikleri geliştiremedikleri şeklinde kuramını oluşturmaya başlamıştır. Ek olarak bir süre ebeveynleri tarafından bakılıp sonraları kuruma yerleştirilen çocuklarla ilgili de gözlemlerde bulunmuştur. Bu çocuklarda bakım verenle gelişen bağlanmada bir kopmaya neden olarak ileride duygusal ve ilişkisel sorunlar geliştirmelerinin olası olduğunu belirtmiştir (Crain, 2005).

Bağlanmayı Bowlby (2003) "belli bir figüre karşı özellikle stresli durumlarda yakınlık arama ve sürdürme eğilimi tarafından nitelendirilmiş sürekli duygusal bağ" olarak tanımlanmıştır. Ainsworth (1967) aynı şekilde bebekler ve ebeveynleri arasında bakım verme sırasında doğal olarak gelişen duygusal bağ şeklinde tanımlamıştır. Her iki araştırmacıda bağlanmanın sağlıklı gelişmemesinin ileriki hayatta çeşitli ruhsal hastalıklar ve zorluklara zemin oluşturabileceğini vurgulamışlardır (İlaslan, 2009; Sosyal vd., 2005).

Ainsworth ve arkadaşları (1978), çeşitli araştırma yöntemleriyle kişilerin ilişki tarzlarını değerlendirmiş ve kişilerde üç farklı bağlanma stili olduğunu tanımlamışlardır. Ruhsal olarak sağlıklı, tutarlı bir bakım veren tarafından ihtiyaçları düzenli karşılanan bebeklerde etrafi keşfetme ve yeniliklere ilgilenme davranışının fazla olduğunu, bu bebeklerin kolay sakinleşen mutlu bebekler olduklarını farketmişlerdir. Bakım veren kişinin ayrılması, sık bakım veren değişikliği ya da bakım verenin ruhsal olarak sağlıksız, tutarsız olması ve çocuğun erken dönemde ihtiyaçlarına duyarlı olmayıp, düzenli karşılanmaması durumunda ise bebeklerde etrafi keşfetme ve yeniliklere ilgilenme davranışının azaldığı, kolay sakinleşemeyen, huzursuz bebekler olduklarını belirtmişlerdir. Bu tür bağlanma özelliklerini kaygılı/kararsız bağlanma olarak tanımlamıştır. Ayrıca bakım verenin bebeğin ihtiyaçlarına tepkisiz kalma durumunda ise bebeklerde kaygılı/kaçıncı bağlanma stili ortaya çıktığını, bu bebeklerin ihtiyaçları için talepte bulunmadıkları, stres durumunda bakım verene başvurma davranışlarının daha az olduğunu belirtmişlerdir. Bu tanımlamalarla ilgili yapılan birçok çalışmada erken dönemde güvenli bağlanma gelişimi olan kişilerin ileriki hayatlarında daha mutlu ve pozitif oldukları gösterilmiştir (Rohner ve Britner, 2002).

Bowlby'e (1982) göre, bağlanma duygusal bir bağdır. Bu bağ, rahatlığı, korumayı ve güvenliği içermektedir. Bağlanma davranışının emme, tutma, gülme gibi içgüdüsel tepkilerden oluştuğunu ve bunun anneyi bebeğe bebeği de anneye yakınlaştırdığını söylemektedir (Bretherton, 1992).

Bağlanma gelişiminin yaşamın ilk yılında geliştiğini Bolby öne sürmüştür, ancak daha sonraki çalışmacılar bağlanmanın gelişmesinin özellikle ilk üç yılda tamamladığını değerlendirmişlerdir (Hazan ve Shaver, 1994). Bebekliğin 2-3. yıllarında bilişsel fonksiyonların artması nedeniyle bakım verenin niyet ve özelliklerini bebeğin tahmin etme yeteneği ile anlaması kendini buna uyumlandırarak bağlanmasını düzenleyebileceği söylenmektedir (Ainsworth, 1993; Saymaz, 2003). Bu dönemde yürüme gibi bakım verene yaklaşma, dil gelişimi sayesinde isteklerini sözle ifade edebilme yetileri sayesinde bağlanmanın şekillenmesine olanak ortaya çıkar (Thompson, 2006). Ayrıca bu yaşlarda gelişen ayrılma bireyselleşme ve nesne sürekliliği sayesinde bakım verenden kısa süreli ayrılıklara dayanıklılıkta artar. Yürüme yeteneği çocuğa bakım verenden uzaklaşarak etrafi keşfetmesine, stres

durumunda bakım verene güvenli üs şeklinde dönmesine olanak sağlar (Ainsworth, 1993; Saymaz, 2003).

Bowlby (1969), insanların tuhaf, karanlık, tehlikeli ve bilinmeyen şeylerden korktuklarını ve bunlarla mücadele edebilmek için birinin desteğine ve yakınlığına ihtiyaç duyduğunu, bunun için herkesin bir bağlanma donanımıyla dünyaya geldiğini söylemektedir (Kart, 2002). Bebekler bağlanma figürleri ortadan kalktığında üç temel tepki gösterdiklerini söylemektedirler. Birincisi; ağlayarak durumu protesto etmek, ikincisi; umutsuzluk ve yas tepkileri, üçüncüsü ise; bağlanmanın çözülmesidir (Hazan ve Shaver, 1994).

Bowlby (1982), bağlanma ilişkilerinin işlevlerini ve bağlanmanın üç özelliğini belirtmiştir. Birincisi; bakım verene (anneye) yakın olma, ikincisi; çevreyi keşfederken ve yeni şeylere başlarken destek alabileceği “güvenli üs” olarak anneyi kullanma ve üçüncüsü; bebeğin rahatlık, koruma ve destek için anneye güvenmesini sağlayan bir sığınak olmasıdır.

Bowlby, bağlanma için biyolojik olarak doğuştan getirilen, bebeğin bağlanma için donanımlı olduğunu gösteren davranışları tanımlamıştır. Bunlar bakım verene yönelme, ağlama, emme ve gülümseme gibi pek çok çeşitli davranış olarak yeni doğan bebeklerde görülmektedir. Bu tür davranışların içgüdüsel olarak bebeğe biri tarafından bakım verilmesini kolaylaştırarak çocuğun hayatta kalmasına olanak sağladığı bildirilmiştir. Bağlanma geliştiğinde bebekler bakım veren ayrıldığında ağlama, huzursuzluk, döndüğünde sakinleşme ve sevinç davranışları sergilemektedirler (Karen, 1994). Bebeğin bakım verene pozitif ilişkisi, bakım verenin bebeğine duyarlı ve sevgi dolu yaklaşımı olduğu duruma bağlı olarak, bebeklerde bakım verene aralarında emniyetli bağlanma gelişmesi ile bebek çevreyi güvenli olarak göreceği aynı zamanda kendini sevmeye ve onaylanmaya layık göreceği özellikler geliştirir (Mitchell & Black, 2012; Çalışır, 2009). Bowlby bağlanma kuramını oluşturduktan sonra Mary Ainsworth bebeklerin bakım verenden ayrılıp tekrar bir araya geldikleri durumdaki kızma, göz kontağı, mutlu olma, keşfetme gibi bağlanma ile ilgili davranışlarını değerlendirerek 8 aşamadan oluşan Yabancı Durum testini oluşturmuşlardır (Ainsworth ve Bowlby, 1991; Karen, 1994).

Bowlby'e (1969/1982) göre çocuktaki bağlanma sistemi ve çocuğu yetiştiren kişi(ler)in ilgi-bakım sistemi birbirine paralel olarak yapılan ve karşılıklı etkileşim içinde çalışan sistemlerdir. Son yıllarda George ve Solomon (1996) ilgi-bakım sisteminin bağlanma sistemine etkileri üzerinde kapsamlı çalışmalar yürütmüşlerdir. Bu çalışmalara göre ilgi-bakım sistemi, temel işlevi çocuğu korumak ve yaşama şansını artırmak olan bağlanma sisteminden bağımsız fakat gelişimsel ve davranışsal olarak bağlanmayla ilişkili bir davranış sistemidir. Genel olarak bakıldığında her ilgi-bakım davranışı bir tür çocuk yetiştirme (ana babalık) davranışıdır. İlgi-bakım davranışlarını diğer çocuk yetiştirme davranışlarından ayıran nokta, ilgi-bakım davranışlarının çocuğun bağlanma davranışlarına karşılık gelmesi ve çocuğu korumak için çocukla ilgi-bakımı üstlenen kişi arasındaki psikolojik ve fiziksel yakınlığı düzenlemeyi hedeflemesidir (Bretherton, 1992; Cassidy, 1999; Sümer, 2012).

Bowlby'nin bağlanma kuramı yakın ilişkilerde yaşanan bilişsel, duygusal ve davranışsal süreçleri açıklamada yaygın olarak kullanılmaktadır. Hazan ve Shaver'ın 1987 yılında basit kağıt kalem ölçekleri kullanılarak çocuklukta gözlenen davranış örüntülerinin benzer dinamiklerle romantik ilişkilerde de gözlenebileceğini gösteren araştırmaları ile başlayan çalışmalar, bağlanma kuramını sosyal psikoloji alanında yaygın olarak başvurulan bir çerçeve kuram haline getirmiştir (Hazan ve Shaver, 1994; Shaver ve Mikulincer, 2002).

2.2.2. Harry Harlow'un Bağlanma Kuramı

Harlow ve Zimmerman (1958), Rhesus maymunları ile yavruların beslenme sağlayan anne maymun veya sıcak yumuşak tüyleri olan anne maymunlardan hangisini seçeceklerine dair yapmış oldukları araştırmada yavru maymunların, beslenme ihtiyaçları için süt veren maymunu seçtikleri, ancak boş kalan vakitlerinin çoğunda ya da tehlike hissettiklerinde sıcak ve yumuşak özellikleri olan maymunları tercih ettiklerini saptamışlardır. Bu sonuç yakınlık kurmak için tercih etmede beslenmeden farklı şeylerin de önemli olduğuna dikkat çekmiştir (Hortaçsu, 2003).

Harlow (1962), daha sonraki araştırmalarında bakım vereni olmayan maymunların yavrularına olan davranışlarını incelemiştir. Kendi iyi bir bakım görmeyen maymunların yavrularına bakım verme konusunda yetersiz ve ilgisiz olduklarını tespit ederek, kendisi bağlanma sorunları olan kişilerin bebeğiyle bağlanma ve bakım vermede sorunlar yaşayabileceği görüşünün ortaya çıkmasına

vesile olmuştur. Nitekim daha sonra insanlarda yapılan izlemsel çalışmalar bu bulguyu destekler şekilde bakım verende bağlanma bozuklukları bulunması durumundaki kişilerde bebeğine bakım verme kalitesinde bozulma oranının arttığı gösterilmiştir (akt. Keser, 2006).

Harlow maymunlarla yaptığı deneysel çalışmalar sonucunda bebekler ve bakım verenler arasındaki temasın önemine işaret ederek “temas rahatlığı” kavramını geliştirmiştir. Bu teoreme göre bebekler ve bakım verenler arasındaki temas beslenmeden de daha öncelikli olarak bebeği sakinleştirdiği, bağlanma ve güven duygusunu arttırmaktadır (Atkinson ve ark., 1995).

2.3. Psikoanalitik (Psikodinamik) Kuram

Freud, Harlow’un aksine bebeklerin bakım verenlerle bağlanmalarının daha çok ihtiyaç giderme amaçlı olduğunu, ancak emme yolu ile fiziksel doyma ihtiyaçlarına ek olarak ruhsal duygusal ihtiyaçları da karşıladığından bahsetmiştir (Fonagy, 2001). Freud ve Bowlby, bebekle anne ilişkisinin hayatın tümünü etkileyebilecek önemde olduğunu sonraki ilişkilere de temel oluşturduğunu ifade etmektedirler (Ainsworth, 1969; Waters ve Beauchaine, 2003; Atasoy vd., 1997).

2.4. Gebelik ve Doğum Sırasındaki Durumların Anne ve Bebek Bağlanması ile İlişkileri

Anne-bebek bağlanması gebelik, doğum ve doğum sonrası süresince gelişir ve anne-bebek etkileşimi sürdükçe desteklenir. Doğum öncesi ve doğum sonrası annenin bağlanmasının birbiriyle ilişkili olduğu belirtilmiştir (Muller, 1996).

Kadınların gebelik sürecinde annelik rolünü benimsemesi, postpartum dönemde anne ile bebek arasındaki bağın oluşmasında oldukça önemlidir. Kadınlar gebeliklerinde ikinci trimesterin (gebeliğin 14.-26. haftalar arasındaki dönem) başlangıcına kadar, bebeğin zihinsel bir resmini oluştururlar. Gebeler kendileri için çok önemli ve değerli bir şeye sahip olduklarını düşünürler ve bu durum onlar için mutluluk ve gurur verici olur. Bebek doğmadan önce ayrı olarak hissedilir ve doğum öncesi bir kişilikle donatılır. Gebelik ilerledikçe kadın, bebeği kendi bedeninden farklı olarak bir birey olduğunu algılayarak bebek ile etkileşime girer ve bebek hem annenin bir parçası hem de yeni bir birey olarak sevilir hale gelir. Bununla birlikte annelerin çoğu, henüz doğmamış bebekleriyle konuşurlar (Yılmaz, 2013).

2.5. Bağlanmanın Değerlendirilmesi/Bağlanma Stilleri ve Bozuklukları

2.5.1. Bağlanma Stilleri

Birçok gelişimsel kuramcılara göre ebeveyn ile ocuk arasındaki ilişkinin niteliği, çocuğun gelişiminde önemli bir yere sahiptir. ocuk ile ebeveyn ya da birincil bakım veren kişi arasındaki bu ilişkinin niteliği ise çocuktan çocuğa değişmektedir. Bazı ocuklar ona bakım verenin yanında güvenli ve rahat görünürken, bazı çocuklar ise kaygılı görülebilir. Literatüre bakıldığı zaman çocuklukta bağlanma stilleri řu Şekildedir: Güvenli Bağlanma, Kaçıngan Bağlanma, Dirençli Bağlanma ve Yönelim Sorunlu Bağlanmadır (Nalbantoğlu, 2016).

Mary Ainsworth ve arkadaşları (1978) ocuğun anneden ayrılması ve tekrar biraraya gelmesi sırasında sergilediği bağlanmayla ilgili davranışları (bakım verenin odadan çıkışını protesto eden davranışlar, bakım veren odaya döndüğünde sevinme ve ona yönelmek, stres durumunda bakım verenden yardım arama, etrafı keşfetme) yorumlayarak anne-ocuk etkileşimini 8 farklı aşamada değerlendirdikleri Yabancı Durum Testi geliştirmişlerdir. Test sırasında güvenli bağlanma geliştiren çocukların bakım veren odada bulunduğunda yabancı ortamı keşfetme davranışında buldukları ve bakım verene arada giderek onu güvenli bir s gibi kullandıkları tespit edilmiştir. Bakım verenin yabancı bir kişi ile odada yalnız bırakıp çıktığında güvenli bağlanma geliştiren tanımadığı kişinin rahatlaması için yaptığı girişimlerde çok rahat olmadıklarını tespit etmişlerdir (akt. Nalbantoğlu, 2016)

Güvenli Bağlanma: Güvenli bağlanma geliştiren çocukların yabancı durum testinde birlikte oldukları durumlarda bakım verene ilgili olduğu, bulunduğu ortamda keşfetme davranışlarında bulunduğu, bakım verenden ayrılması durumunda protesto etmeye dair ağlama huzursuzluk davranışları sergiledikleri araştırmalarda gösterilmiştir. Güvenli bağlanma geliştiren çocukların, stres durumunda, ihtiyaçları olduğunda bakım verenin her zaman yanında olacağına dair güveni oluşmuştur, bu nedenle sıkıntılı bir durum olduğunda önce bakım verenden yardım isterler. Güvenli bağlanma geliştiren çocuklar için stresli durumlarda bakım verenin varlığı ve ilgisi çocuğun sakinleşmesine neden olur. Yine güvenli bağlanma geliştiren çocuklar bakım veren ile birlikte oldukları ortamlarda çevreyi keşfetmeye çok ilgilidir, ara ara bakım verenden ayrılarak etrafı merakla araştırırlar. Bunun nedeni bakım verene güveni olan çocuklar ondan uzaklaşsa bile her zaman bakım verenin yanında olacağına dair güveni

tamdır (Ainsworth, Blehar ve Waters, 1978; akt. Nalbantoğlu, 2016). Bu bulguları destekler nitelikte Kerns ve arkadaşlarının (1996) çocukta güvenli bağlanma olması ile çocuğun sosyal davranışları arasındaki ilişkiyi değerlendirdikleri çalışmada güvenli bağlanma bulunması ile çocuklarda sosyal davranışların görülmesi arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermişlerdir.

Kaygılı Kaçınan Bağlanma: Kaygılı Kaçınan bağlanma geliştiren çocukların yabancı durum testinde birlikte oldukları durumlarda bakım verene ilgisiz olduğu, bulunduğu ortamda keşfetme davranışlarının sınırlı olduğu, bakım verenden ayrılması durumunda ağlama huzursuzluk gibi protesto etmeye dair davranışları sergilemedikleri araştırmalarda gösterilmiştir. Ayrıca bakım verenin odada olması ya da odadan çıkması durumunda odada bulunan yabancı kişiye de bakım verene verdikleri tepkilerin benzerini sergiledikleri tespit edilmiştir. Kaygılı Kaçınan bağlanma geliştiren çocukların yabancı durum testinde bakım veren odaya tekrar girdiğinde sevindiğine dair tepki göstermeme, ilgisiz kalma davranışları gözlenir (Berk, 2013). Kaçınan bağlanma geliştiren çocukların ihmal edildiği, bakım verenin ilgisiz olmaları nedeni ile bakım verene güven ilişkisi geliştiremediği, çocukların be nedenle hayal kırıklıkları yaşayarak bakım verene arasına mesafe koymayı seçtiği, bağlanamama durumu olduğu söylenebilir (akt. Nalbantoğlu, 2016)

Kaygılı Dirençli Bağlanma: Kaygılı dirençli bağlanma geliştiren bağlanma geliştiren çocukların yabancı durum testinde birlikte oldukları durumlarda bakım verenin yanından ayrılmamayı tercih ettiği, bulunduğu ortamda keşfetme davranışlarının sınırlı olduğu, bakım verenden ayrılması durumunda ağlama huzursuzluk gibi protesto etmeye dair davranışları aşırı sergiledikleri araştırmalarda gösterilmiştir. Çocukların Kaygılı dirençli bağlanma geliştiren bağlanma geliştiren çocukların bakım vereninin tutarsız bakım verme durumu olduğu, kendilerinin kaygılı olması nedeniyle aşırı koruyucu tutumlar sergileyebildikleri saptanmıştır. Kaygılı dirençli bağlanma geliştiren bağlanma geliştiren çocukların bakım verenin yanından ayrılması durumunda aşırı huzursuzluk tepkileri gösterdikleri, bakım verenin yanlarına tekrar gelmesi durumunda ise kucaklanıp sakinleştirici şeyler söylense bile ağlamaya devam edip kolayca sakinleşemediği, bakım verenin yanından ayrılmadığı gözlenmiştir (akt. Nalbantoğlu, 2016)

Desorganize Bağlanma: Desorganize bağlanma geliştiren bağlanma geliştiren çocukların yabancı durum testinde birlikte oldukları durumlarda bakım verene karşı

tutarsız tepkiler sergilediği, bazen bakım verene aşırı yapışıp, bazen tamamen ilgisiz oldukları, bulunduğu ortamda keşfetme davranışlarının sınırlı olduğu, bakım verenden ayrılması durumunda tepki vermedikleri, bakım veren odaya döndüğünde yine tutarsız, donuk tepkiler sergilediği, genellikle donuk ve ilgisiz oldukları araştırmalarda gösterilmiştir. Neredeyse bakım verene hiç güven oluşturamamış olan bu çocuklar bazen de hiç beklenmedik bir anda huzursuz olup ağlamayıp çığlıklar atabilmektedir (akt. Nalbantoğlu, 2016; Çamurlu Keser, 2006).

2.5.2. Bağlanma Bozuklukları

Tepkisel Bağlanma Bozukluğu (TBB), sosyal olarak etlenmiş/geri çekilmiş ve sosyal olarak ketlenmemiş olarak iki alt tipe ayrılmıştır. DSM-V’de bu iki rahatsızlık TBB ve Sınırsız Toplumsal Katılım Bozukluğunu (STKB) olarak değerlendirilmeye başlamıştır. Her iki bozuklukta bebeğin-çocuğun seçici bağlanma patternini engelleyen bakım veren ortamda bozulma ve ihmal sonucu geliştiği belirtilmiştir. Her iki bozuklukta da aynı etiyolojik durum görülse de bu iki bozukluk birçok açıdan birbirinden farklılık göstermektedir (Bloom, 1995).

Küçük çocuklara aşırı uygunsuz bakım vermenin bu çocuklarda uygunsuz sosyal davranışlara yol açtığı bilinmektedir. TBB ve STKB daha iyi anlamak için bağlanma davranışının gelişimini anlamak önemlidir (Joseph, 1992).

TBB ve STKB gelişen çocuklarda da kötü davranma, ihmal veya seçici bağlanmayı engelleyici bir ortamda büyütülme öyküsüne bağlı olarak çok değişik uçlarda olabilen sosyal davranış anormallikleri görülmektedir. TBB ve STKB DSM V’de bebekliğin ve erken çocukluk döneminin bağlanma bozukluğu özellikle bebeklik döneminde çocuğun temel fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasında yetersizlik ve uygunsuzluk sonucu oluşan sosyal ilişki kurmada bozukluk olarak tanımlanmaktadır. DSM V tanımına göre tanı koymak için bu bozuklukların 5 yaş öncesi başlaması ve bir yıl süreğenlik göstermesi gerekir. TBB’de çocuk bakım verene donuk izleme, kaçınma ya da rahatlatılmada zorluk ile tepki verir. STKB’ de ise çocuk tanımadığı kişilere kolayca yakınlık gösterir, seçicilik göstermez (Boris vd., 2005).

TBB birçok açıdan internalizasyon bozukluklarına (internalizing disorders) benzer, STKB ise birçok açıdan dikkat eksikliği hiperaktiviteye (DEHB) benzemektedir. TBB’de ana belirti çocuğun bir sosyal ilişkiyi başlatma da ya da cevap vermede yetersiz kalmasıyla belirgindir. Sağlıklı çocuklar stres altında

rahatlayabilmelerini sağlayan bağlandıkları kişileri ararken TBB' li çocuklar bu gibi durumlarda anormal cevaplar verirler. Hatta bir bakım veren tarafından rahatlatılma için imkân yaratıldığında bu çocuklar rahatlatılmaya cevap veremeyebilir veya rahatlatılmaya karşı direnebilirler. Bu tarz cevaplar aslında TBB' li çocukların karakteristik tutumu olup bu çocuklara özellikle kurumlarda kötü davranıldığına da işaret etmektedir (Boris vd., 1998).

TBB'li çocuklar ayrıca duygularını kontrol etmekte zorlanabilirler. Ağlama nöbetleri, rahatlatılmaya öfke ve agresyonla tepki verme, sürekli huzursuzluk, beklenen tepkileri vermekte güçlükte bu çocuklarda sık görülen belirtilerdir (Richters ve Volkmar, 1994).

STKB'li çocukların sosyal ilişkileri rastgele ve uygunsuz olup, bu çocuklarda uyarılmış ya da ambivalan davranışlar sık görülür. STKB'li çocuklar ise TBB'li çocukların aksine başkalarıyla iletişime geçmeye oldukça ilgili olmakla birlikte ilişkileri daha çok yüzeysel şekildedir, bakım verenleri tercih etmede seçicilik göstermemektedirler. Tanımadıkları yabancılarla kolaylıkla iletişime geçmeye çalışır, yabancıardan ayrı kalmayı ise protesto ederler. STKB' tanılı çocuklar sosyal kurallara uyum problemleri, rahatlama için bakım verene başvurmayıp, bakım verenlerinden kolaylıkla ayrılabilirler. Yabancılarda dahil olmak üzere herhangi birisinden stres altında rahatlatılmayı talep edebilirler (Zeanah vd., 2005).

2.6. Gebelikte Prenatal Bağlanma

Araştırmalar anne-bebek bağlanmasının temellerinin aslında neonatal dönemde değil, gebelik döneminde atıldığını göstermektedir. Anne ile fetüs arasında bağlanma olduğu görüşü, bebeğini doğum esnasında kaybeden annelerin yaşadığı yoğun yasın gözlenmesine dayandırılmıştır (Elkin, 2015).

Prenatal bağlanma kısaca doğum öncesi bağlanma olarak ifade edilip, gebeliğin başladığı andan doğumun gerçekleştiği ana kadar olan prenatal dönemi kapsar. Sözü edilen dönem fetüsün bebeklik dönemlerine kadar ki tüm oluşum ve gelişim süreçlerini içine alır (Soysal vd., 2005).

Birçok araştırmacı bebek ile anne arasındaki ilk önemli ilişkiyi gebelik döneminde anne ile fetüs arasında kurulan bağlanmayla ifade etmektedir ve bu bağlanma doğum sonrasında anne-çocuk arasındaki ilişkiyi de etkilemektedir (Sümer ve Güngör, 1999; Sözeri vd., 2006; Şanlı ve Öztürk, 2012; Eldeklioğlu, 1999).

Doğum öncesi bağlanma kavramı, doğmamış çocuğa yöneltilen öznel duygu hali olarak tanımlanmaktadır. Ebeveyn ile çocuğunun ilişkisinin, bebek doğmadan başladığı ve gebelik ilerledikçe giderek arttığı bebek doğduktan sonra ise güçlendiği belirtilmektedir. Anne adaylarının doğmamış çocuğuyla ilgili bir bağ geliştirmesi bebeğin de gelecekteki gelişimsel yörüngesinde beklenen davranışlara uyum sağlamasını kolaylaştıracaktır (Bouchard, 2011).

Genel olarak annenin fetüse ilişkin farkındalığının olması ve doğmamış bebek için annenin endişe etmesi, anne-çocuk ilişkisini olumlu etkiler. Annenin bu duygulara sahip olması arzulanır (Siddiqui, 1999). Annenin doğmamış bebeğine karşı hissettikleri, fetüsle olan ilişkisini etkileyebilir. Bu ilişkiyi etkileyebilecek birçok faktör olsa da anneye fetüsün kendi doğaları bu bağın kurulmasını kolaylaştırır. Gebeliğinde fetüsü kendi parçası olarak gören bir kadın yaşamında güvende olduğunu hissediyorsa, doğumdan sonra bebeği 12 aylık olduğunda da bu güven hissi devam etmektedir (Barlow, 2016).

Prenatal dönem; gebeliğin başlamasını takiben fetüsün büyüme ve gelişiminin tamamlandığı süredir. Bu süreçte anne adayları vücudundaki hormonal ve fiziksel değişikliklere bağlı olarak anneliğe uyum sağlamaya başlar. Bebeğini hayal eder, barınma, güvenlik ve bakımı için önlemler düşünür. Bu anne ve fetüs arasındaki kuvvetli bir bağlanma sürecinin başladığının göstergesidir (Koptur ve Emül, 2017). Gebelikte sağlıklı bir şekilde başlatılan bağlanma duyguları, gebeyi annelik rolüne hazırlarken doğum sonrası süreçte de anne ve bebek arasındaki sağlıklı ilişkinin temelini oluşturur (Buko ve Özkan, 2016).

Prenatal dönemde başlayan anne ve bebek açısından önem taşıyan güvenli bir bağlanma ile anne adayları bebeğine karşı sevgi ve şefkat içeren duygularla bebeğini merak eder. Bağlanma ile oluşan bu duygular; doğum sonrası dönemde ise annenin bebeğini korumasına, emzirmeye istekli olmasına, ilgiyle bakımı kabullenmesine, bebeğinin tüm ihtiyaçlarını gidermede istekli olmasına yardımcı olur (Aksoy ve ark. 2016). Prenatal döneminde başlayan, fetüsün hareketleri ile artarak devam eden, doğumda en yüksek seviyeye ulaşan ve doğum sonrası süreçte annelik duygularının şekillenmesine yardımcı olan anne bebek bağlanma durumunun değerlendirilmesi ve dikkate alınması bakım hizmetlerinin niteliği açısından önemlidir (Çoban ve Saruhan, 2005).

2.7. Bağlanma Konusunda Yurt içinde Yapılan alışmalar

Ülkemizde bağlanma kuramı ile ilgili yapılan çalışmalardan birkaçı aşağıda sunulmuştur.

Tan (2016) anne adaylarının kendi ebeveyn ve eşleriyle kurdukları bağlanma ilişkisini değerlendirdikleri çalışmada, anne adaylarının kendi ebeveyn ve eşleriyle kurdukları bağlanma ve bebekleriyle kurdukları doğum öncesi bağlanma arasındaki ilişkide anne adayının erken dönem şemalarının aracı değişken olarak rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonunda, planlı şekilde hamile kalan anne adaylarının prenatal bağlanma düzeyinin, planlı olmayan anne adaylarınınkinden önemli lde yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, planlı şekilde gebe kalan ve planlamadan gebe kalan anne adaylarının kendi anne babaları ile kurdukları kaygılı bağlanma düzeyi ve eşleri ile aralarındaki kaçınmalı bağlanma düzeyi anlamlı bir şekilde farklılık göstermiştir.

Hortaçsu ve Cesur (1993), ailesi yanında büyüyen ve yetiştirme yurdunda büyüyen ocuklara Beck Depresyon Envanterini (Beck Depression Inventory) kullanarak depresyonu ve Hazan ve Shaver'in bağlanma maddelerini (1987) kullanarak bağlanma stilleri ölçtükleri çalışmada, kaçınan bağlanma ile depresyon arasında önemli bir ilişki bulmuşlardır. Aynı zamanda yetiştirme yurdunda büyüyen çocukların, ailelerinin yanında büyüyen çocuklara nazaran daha fazla kaçınan ve kaygılı bağlanma örüntüsü, daha az güvenli bağlanma örüntüsü geliştirdikleri bulunmuştur. Aynı zamanda Hortaçsu ve Cesur (1993) Hazan ve Shaver'in bağlanma maddelerin Türk kültürüne uyarlanabileceğini kanıtlamışlardır.

Sümer ve Güngör (1999a) bağlanma stillerini dörtlü model temelinde ölçen ilişki Anketi (Bartholomew ve Horowitz, 1991) ve ilişki lekleri Anketinin (Griffin ve Bartholomew, 1994) güvenilirliği ve geçerliliğini incelemişler ve kültürler arası karşılaştırma yapmışlardır. İki leğin Türk kültüründe, dörtlü bağlanma modeli çerçevesinde tanımlanabileceğini ortaya koymuşlardır. İlişki lekleri Anketi'nin ilişki Anketi'ne göre daha tutarlı sonuçlar verdiğini saptamışlardır. Aynı zamanda Türkiye ve Amerika'daki niversite öğrencilerini karşılaştırdıkları çalışmalarında ölçeklerin benzer psikometrik özelliklere sahip olduklarını bulmuşlardır. Sümer ve Güngör (1999b) niversite ğrencilerinin, anne babalarından algıladıkları ocuk yetiştirme stillerini, bağlanma stillerini ve diğer değişkenleri de ele alarak bir çalışma

yürütmüşlerdir. Bu çalışmada anne ve babadan algılanan kabul/ilgi ve sıkı denetim/kontrol boyutlarından oluşan çocuk yetiştirme stillerinin; benlik özellikleri, bağlanma stilleri ve yakın ilişkilerden memnuniyet değişkenleri ile ilişkisi olduğu bulunmuştur.

Araştırmada ele alınan bağlanma, benlik saygısı, benlik kavramı belirginliği, onaylanmama kaygısı, ayrılık kaygısı, başkalarını memnun etme, kişisel başarı, özgürlük ve yalnızlıktan hoşlanma gibi hemen hemen bütün sonuç değişkenlerinde tutarlı olarak kabul/ilgi boyutu olumlu sonuçlarla, sıkı denetim/kontrol de olumsuz sonuçlarla ilişkili bulunmuştur. Sümer ve Güngör (1999b) çalışmasında babadan algılanan kabul/ilginin benlik değişkenleriyle (özsaygı, benlik belirginliği) daha yüksek düzeyde ilişkili olduğu, anneden algılanan kabul/ilgi ile ayrılık kaygısı arasında olumsuz ilişki gözlemiştir.

Ata (2014) anaokulu öğretmenlerinde bağlanma stilleri, yönetim becerileri ve bu kişilerin okula devam eden çocukların anneleri ile ilişkilerini inceledikleri çalışmada kaçınma bağlanması bulunması ile sınıf yönetimi profili arasında pozitif bir ilişkisi bulunduğu bildirilmiştir.

İlaslan (2009) yaptığı çalışmada, çocukların bağlanma davranışlarını farklı değişkenler açısından incelemiştir. İki-beş yaş aralığında bulunan çocukların anneleri ile yaptığı çalışmada, çocukların bağlanma davranışlarının cinsiyete, bakım tarzına ve annenin çalışma durumuna göre farklılık göstermediği ancak, annelerin eğitim düzeyi arttıkça çocuğun güvenli bağlanma ve kaçınmalı bağlanma davranışlarının arttığı, uyumlu ve dirençli bağlanma davranışları ile annelerin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Annelerdeki bağlanma türleri ile çocuklarında rahatlık, uyumlu, güvenli, kaçınmalı bağlanma davranışları arasında ise anlamlı bir ilişki saptamışlardır

Yıldız (2008) 9-10 yaş aralığındaki çocukların kendilerinin bağlanma türleri ve annelerinin bağlanma türlerini değerlendirdikleri çalışmada güvenli bağlanma olan annelerin çocuklarında da güvenli bağlanma örüntülerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyetler arası farklılıklar incelendiğinde güvenli bağlanma stilinin kızlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucunu bulmuştur.

Yerlioğlu (2010) anasınıfına devam eden çocuklarda bağlanma özellikleri ile annelerin çocuklara ilgisi, çocuğun sosyal beceri ve kontrol yetilerinin değerlendirilen

bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Annelerin çocuğa duyarlı yaklaşımı ile çocuklardaki güvenli bağlanma davranışı ve kendini denetleme becerisinin ilişkili olduğu, çocuğun kendini denetleme becerisi ve bağlanma davranışının, sosyo-duygusal uyum ile anlamlı bir ilişki bulunduğu bildirilmiştir.

2.8. Bağlanma Konusunda Yurt dışında Yapılan Çalışmalar

Bağlanma ile ilgili yurt dışında yapılmış birçok bulunmaktadır. McFarland-Piazza vd., (2012) babaların bağlanma stilleri ile bebeklerine bakım verme özellikleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Bulgularında babalarda duyarlı, kaliteli bakım vermenin babanın kendi güvenli bağlanma özelliğiyle pozitif ilişki gösterdiği, babanın kavgacı bakım verme özelliğiyle babanın kendisinin kararsız bağlanması arasında pozitif ilişki gösterdiği tespit edilmiştir.

Richaud de Minzi (2010) Arjantin'de 860 çocuk ve ebeveynlerinin katıldığı bir çalışmada baba ve annenin bağlanma kalitesi ile çocukların sosyal ve bilişsel öz yeterliliği, depresyon ve yalnızlık arasındaki ilişkileri değerlendirmişlerdir. Bulgularında annelerle güvenli bağlanma ile babalarla güvenli bağlanma arasında anlamlı derecede ilişkili olduğu ve anne ve baba ile güven ilişkisinde bulunmanın çocukların sosyal-duygusal olarak uyumlu olmaları arasında anlamlı derecede ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Boldt vd., (2014), ABD'de çocuklar ile ebeveynleri arasındaki bağlanma ilişkilerini inceledikleri araştırmada hem okul öncesi çocukluk yaş grubunda hemde okul çağı çocukluk yaş grubunda güvenli bağlanma skorlarının yüksek olması ile akademik başarılarının yüksek olması arasında pozitif bir ilişki saptamışlardır. Ek olarak okul çağı çocukluk yaş grubunda çocukların güvenli bağlanma skorlarının yüksek olması ile davranış problemleri skorları arasında negatif ilişki olduğunu bildirmişlerdir.

Boldt vd., (2016) yüziki anne baba ve onların okul çağı çocuklarında ebeveyn-çocuk bağlanması ve ilişkili faktörleri değerlendiren bir çalışma yapmışlardır. Araştırmalarında ebeveyn bakımının duyarlı ve ilgili olması halinde çocukların her iki ebeveyne de bağlanma özelliklerinin daha olumlu olduğunu bildirmişlerdir.

Ek olarak Trapolini vd., (2007) Avustralya'da annelerde süregelen depresyon olması ile bebeklerin bağlanma ve davranış sorunları ilişkisini inceleyen izlemsel bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bulgularında annede süregelen depresyon bulunması ile

çocuklarında agresif davranışlar bulunması arasında bir ilişki saptamışlardır. Ancak süregelen depresyon bulunan annelerin çocukları dört yaşına geldiğinde çocukların bağlanma türleri ile annedeki depresyonla ilişkisi değerlendirildiğinde annede kronik depresyon olması ile çocukların bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmamışlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, kesitsel bir araştırma olup, kişisel tarama modeli uygulanmıştır.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın Evrenini İstanbul ili Pendik İlçesindeki Aile Sağlığı Merkezlerine gebelik takibi için başvuran gebelere uygulanacaktır. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında, seçkisiz örneklem oluşturularak seçilen üç Aile Sağlığı Merkezine gebelik kontrolü için başvuran gebelerin araştırmaya katılımları için bilgilendirilmiş onan formu doldurularak anket çalışması yürütülecektir. Araştırmacı tarafından belirlenen ve katılımcılara uygulanan veri ölçüm araçları Sosyodemografik Veri Formu, İlişki Ölçeği Anketi (İÖA) ve Prenatal Bağlanma Ölçeği (PBÖ) olarak belirlenmiştir.

3.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Yapılan bu çalışmada, araştırma için etik kurul izni alındıktan sonra, çalışmaya dahil edilen annelere araştırmada neler yapılacağı, hangi testlerin uygulanacağı anlatılarak, bilgilendirilmiş onam alınarak kişisel bilgi formu doldurulmuş ve İÖA, PBÖ ölçekleri uygulanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacının yarı yapılandırılmış olarak oluşturduğu bir form olup, çalışmaya katılan kişilerin demografik bilgilerini öğrenmek için kullanılmıştır.

3.3.2. İlişki Ölçekleri Anketi (Relationship Scales Questionnaire; RSQ)

Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilen İlişki Ölçekleri Anketi (Relationship Scales Questionnaire), 30 maddeden oluşup, farklı maddeler toplanarak dört bağlanma prototipini ölçmek amacı ile hazırlanmıştır. Bu anket Hazan ve Shaver'in (1987) bağlanma ölçümündeki paragraflardan, Bartholomew ve Horowitz'in (1991) İlişki Anketi'nde ve Collins ve Read'in (1990) Yetişkin bağlanma Ölçeği'nde kullanılan maddelerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Katılımcılar her bir maddenin kendilerini ve yakın ilişkilerindeki genel tutumlarını ne derece

tanımladıklarını 7'li Likert tipi ölçeklerinde işaretlemişlerdir. Güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri beşer madde ile ölçülürken saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri dörder madde ile ölçülmektedir. Dört bağlanma stilini yansıtan sürekli puanlar bu stilleri ölçmeyi hedefleyen maddelerin toplanmasından ve bu toplamın her bir ölçekteki madde sayısına bölünmesinden elde edilmektedir. Böylece alt ölçeklerden alınabilecek puanlar 1 ile 7 arasında değişebilmektedir. Bu yolla elde edilen sürekli puanlar katılımcıları bağlanma stilleri içerisinde gruplandırmak için de kullanılmaktadır. Gruplandırma sürecinde her bir katılımcı, en yüksek puana sahip olduğu bağlanma kategorisine atanmaktadır (Sümer ve Güngör, 1999).

Ölçeğin Türkçe geçerlik- güvenilirlik çalışmaları Sümer ve Güngör (1997) tarafından yapılmıştır. Test tekrar test güvenilirlikleri, .54 ile .78 arasında, iç tutarlılık katsayısı ise, .27 ile .61 alfa değerleri arasında değişmektedir. Güvenli bağlanma stili ile korkulu bağlanma stili ve saplantılı ile kayıtsız stilleri arasında olumsuz yönde ve anlamlı korelasyonlar gözlenmiştir. Yapılan faktör analizinde, varyansın %47'sini açıklayan 1. faktör korkulu ve güvenli bağlanma stillerini içermekte (sırasıyla. 87 ve 82) ve varyansın %31'ini açıklayan 2. Faktör saplantılı ve kayıtsız stillerini (sırasıyla. 88 ve -.67) kapsamaktadır (Sümer ve Güngör, 1999a).

3.3.3. Prenatal Bağlanma Envanteri (The Prenatal Attachment Inventory; PAI)

Prenatal bağlanma envanteri (The Prenatal Attachment Inventory) 1993 yılında Mary Muller tarafından geliştirilmiş ve 1996 yılında tekrar revize edilmiştir. Gebelik boyunca kadınların yaşadıkları düşünceleri açıklamak ve prenatal dönemdeki bağlanma düzeylerini belirlemek amacı ile geliştirilen ölçek 21 maddeden oluşmaktadır. Dörtlü likert tipinde olan ölçekten en az 21 en fazla 84 puan alınabilmektedir. Gebenin aldığı puan arttıkça bağlanma düzeyi artmaktadır. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Yılmaz ve Beji (YIL) tarafından yapılmış ve iç tutarlılık kat sayısı 0.84 olarak bildirilmiştir. Çalışma grubumuzda ise iç tutarlık kat sayısı 0.87 olarak bulunmuştur. Veriler araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır.

3.4. Veri Analizi Teknikleri

Verileri değerlendirme amacıyla istatistik paket programı (SPSS 25:00) kullanılmıştır. Analizden önce İÖA ve PBÖ verilerin normallik dağılımını

değerlendirmek için testler uygulanmıştır. Ölçeklerden alınan puanların sosyodemografik verilerle ilişkisini değerlendirmek için t testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. İAÖ ve PBÖ arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde betimleyici istatistiklere yer verilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik yüzde ve frekans değerleri ile araştırmada kullanılan ölçekler için en küçük ve en büyük değerler, çarpıklık-basıklık değerleri ile ortalama ve standart sapma değerleri, karşılaştırma ve korelasyon analizleri verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik betimsel analiz sonuçları

Değişkenler	n	n	
Bakım Veren	Anne	196	99,0
	Baba	1	,5
	Büyük Anne ve diğer Akraba	1	,5
	Toplam	198	100,0
Yaş	18-21	4	2,0
	21-30	113	57,1
	30-40	66	33,3
	40 ve üzeri	15	7,6
	Toplam	198	100,0
Eğitim	Okumamış	3	1,5
	İlköğretim	40	20,2
	Lise	83	41,9
	Üniversite ve üzeri	72	36,4
	Toplam	198	100,0
Gelir	Asgari ücret ve altı	15	7,6
	2500-4999	99	50,0
	5000-9999	78	39,4
	10000 ve üzeri	6	3,0
	Toplam	198	100,0
Çocuk Sayısı	1 çocuk	80	40,4
	2 çocuk	62	31,3
	3 çocuk	46	23,2
	4 ve üzeri	10	5,1
	Toplam	198	100,0
Kardeş Sayısı	1	4	2,0
	2	31	15,7
	3	79	39,9
	4 ve üzeri	84	42,4
	Toplam	198	100,0
Hastalık	Var	17	8,6
	Yok	181	91,4

	Toplam	198	100,0
	Evli	197	99,5
Medeni Durum	Boşanmış	1	,5
	Toplam	198	100,0

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir. Araştırmaya 198 katılımcı dahil edilmiştir. Araştırmada bakım veren anne katılımcı sayısı 196(99,0), baba katılımcı sayısı 1(,5), büyük anne ve diğer akraba katılımcı sayısı 1(,5), 18-21 yaş aralığı katılımcı sayısı 4(2,0), 21-30 yaş aralığı katılımcı sayısı 113(57,1), 30-40 yaş aralığı katılımcı sayısı 66(33,3), 40 ve üzeri yaş aralığı katılımcı sayısı 15(7,6), okumamış katılımcı sayısı 3(1,5), ilköğretim mezunu katılımcı sayısı 40(20,2), lise mezunu katılımcı sayısı 83(41,9), üniversite ve üzeri mezunu katılımcı sayısı 72(36,4), asgari ücret ve altı geliri olan katılımcı sayısı 15(7,6), 2500-4999 arası geliri olan katılımcı sayısı 15(7,6), 5000-9999 arası geliri olan katılımcı sayısı 78(39,4), 10000 ve üzeri geliri olan katılımcı sayısı 6(3,0), bir çocuğu olan katılımcı sayısı 80(40,4), , iki çocuğu olan katılımcı sayısı 62(31,3), üç çocuğu olan katılımcı sayısı 46(23,2), dört ve üzeri çocuğu olan katılımcı sayısı 10(5,1), bir kardeşi olan katılımcı 4(2,0), iki kardeşi olan katılımcı 31(15,7), iki kardeşi olan katılımcı 31(15,7), üç kardeşi olan katılımcı 79(39,9), dört ve üzeri kardeşi olan katılımcı 84(42,4), bir hastalığı olan katılımcı sayısı 17(8,6), bir hastalığı olmayan katılımcı sayısı 181(91,4), medeni durumu evli olan katılımcı sayısı 197(99,5) ve boşanmış olan katılımcı sayısı 1(,5) olduğu görülmektedir.

Tablo 2. İlişki ölçekleri anketi ve prenatal bağlanma envanteri ölçekleri için betimsel analiz sonuçları

Ölçekler	n	Min	Maks.	\bar{x}	SS	Çarpıklık	Basıklık
Korkulu bağlanma stili	198	4,00	28,00	15,5939	4,81044	,064	-,299
Kayıtsız bağlanma stili	198	10,00	35,00	26,6103	5,68520	-,466	-,125
Güvenli bağlanma stili	198	5,00	35,00	14,9021	7,52100	,542	-,572
Saplantılı bağlanma stili	198	6,00	28,00	13,1134	3,93964	,654	,693
Prenatal Bağlanma Envanteri	198	38,00	99,00	94,2938	6,53181	,062	,689

Tablo 2’de İlişki Ölçekleri Anketi ve Prenatal Bağlanma Envanteri için en küçük-en büyük değerler, çarpıklık-basıklık değerleri ile ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

İlişki Ölçekleri Anketi korkulu bağlanma stili alt boyutu için en küçük değer 4 en büyük değer 28, ortalama 15,5939, standart sapma 4,81044, çarpıklık= 064 ve basıklık = -,299 olarak hesaplanmıştır.

İlişki Ölçekleri Anketi kayıtsız bağlanma stili alt boyutu için en küçük değer 10 en büyük değer 35, ortalama 26,6103, standart sapma 4,81044, çarpıklık = -,466 ve basıklık = -,125 olarak hesaplanmıştır.

İlişki Ölçekleri Anketi güvenli bağlanma stili alt boyutu için en küçük değer 5 en büyük değer 35, ortalama 14,9021, standart sapma 7,52100, çarpıklık = ,542 ve basıklık = -,572 olarak hesaplanmıştır. İlişki Ölçekleri Anketi güvenli bağlanma stili alt boyutu için en küçük değer 6 en büyük değer 28, ortalama 13,1134, standart sapma 3,93964, çarpıklık = ,654 ve basıklık = ,693 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3. İlişki ölçekleri anketi puanlarının eğitim değişkenine göre incelenmesine yönelik anova testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	SS	sd	F	p	Fark
Korkulu bağlanma stili	Okumamış	3	11,0000	3,46410				
	İlköğretim	40	15,1500	5,63210				
	Lise	82	15,1707	4,67672	3	2,152	095	Fark Yok
	Üniversite ve üzeri	72	16,5139	4,37017	196			
	Toplam	197	15,5939	4,81044				
Kayıtsız bağlanma stili	Okumamış	2	21,5000	2,12132				
	İlköğretim	40	26,4000	7,59149				
	Lise	82	27,8415	4,85714	3	2,907	036	3>4
	Üniversite ve üzeri	71	25,4507	5,11800	196			
	Toplam	195	26,6103	5,68520				
Güvenli bağlanma stili	Okumamış	3	16,6667	3,05505				
	İlköğretim	37	18,8378	8,28826				
	Lise	82	14,2195	6,87278	3	4,644	004	2>3 2>4
	Üniversite ve üzeri	72	13,5833	7,36713	196			
	Toplam	194	14,9021	7,52100				
Saplantılı bağlanma stili	Okumamış	3	13,0000	3,00000				
	İlköğretim	40	13,9000	4,27155	3	824	482	Fark Yok
	Lise	81	13,1111	3,65377	196			

Üniversite ve üzeri	70	12,6714	4,09921
Toplam	194	13,1134	3,93964

Tablo 3’de İlişki Ölçekleri Anketi puanlarının eğitim değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA testi sonuçları verilmiştir.

İlişki Ölçekleri Anketi Korkulu bağlanma stili ve Saplantılı bağlanma stili alt boyut puanlarının eğitim değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

İlişki Ölçekleri Anketi kayıtsız bağlanma stili alt boyut puanlarının eğitim değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($F(3,196) = 2,1907; p<.05$). İlişki Ölçekleri Anketi kayıtsız bağlanma stili alt boyut puanlarının eğitim değişkenine göre anlamlı farkın belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, lise mezunu katılımcıların kayıtsız bağlanma stili puanlarının üniversite ve üzeri mezunu katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir.

İlişki Ölçekleri Anketi güvenli bağlanma stili alt boyut puanlarının eğitim değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($F(3,196) = 4,644; p<.05$). İlişki Ölçekleri Anketi güvenli bağlanma stili alt boyut puanlarının eğitim değişkenine göre anlamlı farkın belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu katılımcıların güvenli bağlanma stili puanlarının lise, üniversite ve üzeri mezunu katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 4. İlişki ölçekleri anketi puanlarının gelir değişkenine göre incelenmesine yönelik anova testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	SS	sd	F	p	Fark
Korkulu bağlanma stili	Asgari ücret ve altı	14	17,6429	4,28965	3 196	1,962	121	Fark Yok
	2500-4999	99	15,7172	5,22365				
	50000-9999	78	14,8846	4,31241				
	10000 ve üzeri	6	18,0000	3,34664				
	Toplam	197	15,5939	4,81044				
Kayıtsız bağlanma stili	Asgari ücret ve altı	14	21,7857	5,30861	3 196	4,174	007	3>2 3>1
	2500-4999	97	26,5876	5,96824				
	50000-9999	78	27,3974	5,16064				
	10000 ve üzeri	6	28,0000	3,09839				
	Toplam	195	26,6103	5,68520				
Güvenli bağlanma stili	Asgari ücret ve altı	13	21,9231	6,63905	3 196	11,030	000	1>3
	2500-4999	97	16,4330	7,33841				
	50000-9999	78	12,2949	6,75376				
	10000 ve üzeri	6	8,8333	4,16733				
	Toplam	194	14,9021	7,52100				
Saplantılı bağlanma stili	Asgari ücret ve altı	13	15,0000	4,39697	3 196	5,238	002	1>2 1>3 2>3
	2500-4999	98	13,8878	3,63795				
	50000-9999	77	11,8571	3,54562				
	10000 ve üzeri	6	12,5000	7,68765				
	Toplam	194	13,1134	3,93964				

Tablo 4'te İlişki Ölçekleri Anketi puanlarının gelir değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA testi sonuçları verilmiştir.

İlişki Ölçekleri Anketi Korkulu bağlanma stili alt boyut puanlarının gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

İlişki Ölçekleri Anketi kayıtsız bağlanma stili alt boyut puanlarının gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($F(3,196) = 4,174; p<.05$). İlişki Ölçekleri Anketi kayıtsız bağlanma stili alt boyut puanlarının gelir değişkenine göre anlamlı farkın belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, 5000-9999 arası geliri olan katılımcıların kayıtsız bağlanma stili puanlarının 2500-4999 ve asgari ücret ve altı katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir.

İlişki Ölçekleri Anketi güvenli bağlanma stili alt boyut puanlarının gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($F(3,196) = 11,030; p<.05$). İlişki Ölçekleri Anketi güvenli bağlanma stili alt boyut puanlarının gelir değişkenine göre anlamlı farkın belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, asgari ücret ve altı arası geliri olan katılımcıların güvenli bağlanma stili puanlarının 5000-9999 ve 10000 ve üzeri geliri olan katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir.

İlişki Ölçekleri Anketi saplantılı bağlanma stili alt boyut puanlarının gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($F(3,196) = 5,238; p<.05$). İlişki Ölçekleri Anketi saplantılı bağlanma stili alt boyut puanlarının gelir değişkenine göre anlamlı farkın belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, asgari ücret ve altı arası geliri olan katılımcıların saplantılı bağlanma stili puanlarının 5000-9999 ve 10000 ve üzeri geliri olan katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Prenatal bağlanma envanteri puanlarının yaş değişkenine göre incelenmesine yönelik anova testi sonuçları

Ölçek	Gruplar	n	\bar{x}	SS	sd	F	p	Fark
Prenatal Bağlanma Envanteri	18-21	4	96,7500	3,30404	3 196	10,548	000	2>3 2>4
	21-30	112	96,2946	3,77674				
	30-40	63	91,3651	8,67570				
	40 ve üzeri	15	91,0000	7,44504				
	Toplam	194	94,2938	6,53181				

Tablo 5'te Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA testi sonuçları verilmiştir.

Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($F(3,196) = 10,548$; $p < .05$). Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı farkın belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, 21-30 yaş arası katılımcıların Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının 30-40 ve 40 ve üzeri yaş arası katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Prenatal bağlanma envanteri puanlarının eğitim değişkenine göre incelenmesine yönelik anova testi sonuçları

Ölçek	Gruplar	n	\bar{x}	SS	sd	F	p	Fark
Prenatal Bağlanma Envanteri	Okumamış	3	85,3333	13,50309	3 196	4,993	002	4>2 4>1
	İlköğretim	38	91,9211	10,29926				
	Lise	81	94,4815	4,92725				
	Üniversite ve üzeri	72	95,7083	4,44192				
	Toplam	194	94,2938	6,53181				

Tablo 6'de Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının eğitim değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA testi sonuçları verilmiştir.

Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının eğitim değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($F(3,196) = 4,993$; $p < .05$). Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının eğitim değişkenine göre anlamlı farkın belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, üniversite ve üzeri mezun olan katılımcıların

Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının lise ve ilköğretim mezunu olan katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Prenatal bağlanma envanteri puanlarının gelir değişkenine göre incelenmesine yönelik anova testi sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	SS	sd	F	p	Fark
Prenatal Bağlanma Envanteri	Asgari ücret ve altı	14	94,1429	4,20361	3 196	358	783	Fark Yok
	2500-4999	97	93,9175	7,89867				
	50000-9999	78	94,6538	5,01899				
	10000 ve üzeri	5	96,4000	2,70185				
	Toplam	194	94,2938	6,53181				

Tablo 7’da Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının gelir değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA testi sonuçları verilmiştir.

Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 8. Prenatal bağlanma envanteri puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre incelenmesine yönelik anova testi sonuçları

Ölçek	Gruplar	n	\bar{x}	SS	sd	F	p	Fark
Prenatal Bağlanma Envanteri	1 çocuk	78	96,8974	4,00840	3 196	13,890	000	1>2 1>3 2>3
	2 çocuk	61	94,1803	4,50373				
	3 çocuk	46	91,6739	9,41879				
	4 ve üzeri	9	85,8889	6,19363				
	Toplam	194	94,2938	6,53181				

Tablo 8’da Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA testi sonuçları verilmiştir.

Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($F(3,196) = 13,890$; $p<.05$). Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı farkın belirlenmesi için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, bir çocuk sahibi olan katılımcıların Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının iki, üç ve 4 ve üzeri olan katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 9. İlişki ölçekleri anketi ile prenatal bağlanma envanteri arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik pearson korelasyon analizi sonuçları

Ölçekler		Prenatal Bağlanma Envanteri
Korkulu bağlanma stili	r	,078
	p	,277
	n	194
Kayıtsız bağlanma stili	r	,127
	p	,078
	n	192
Güvenli bağlanma stili	r	-,104
	p	,154
	n	191
Saplantılı bağlanma stili	r	-,188**
	p	,009
	n	191

Tablo 9’de İlişki Ölçekleri Anketi puanları ile Prenatal Bağlanma Envanteri puanları arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçları verilmiştir.

İlişki Ölçekleri Anketi korkulu bağlanma stili alt boyutu puanları ile Prenatal Bağlanma Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir($p>.05$).

İlişki Ölçekleri Anketi **kayıtsız bağlanma stili** alt boyutu puanları ile Prenatal Bağlanma Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir($p>.05$).

İlişki Ölçekleri Anketi **güvenli bağlanma stili** alt boyutu puanları ile Prenatal Bağlanma Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir($p>.05$).

İlişki Ölçekleri Anketi **saplantılı bağlanma stili** alt boyutu puanları ile Prenatal Bağlanma Envanteri puanları arasında negatif yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r= -188$; $p>.05$). Buna göre katılımcıların saplantılı bağlanma stili puanları arttıkça Prenatal Bağlanma Envanteri puanları azaldığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı ($r^2=-0,19$) dikkate alındığında Prenatal Bağlanma Envanteri puanlarının toplam varyansın %3,4’ünün **saplantılı bağlanma stili** kaynaklı olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, annelerin bağlanma stilleri ile gebelik döneminde bebeğine prenatal bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkisi ve hamile bir kadının fetüse bağlanma durumunun (doğum öncesi bağlanma) değerlendirilmesi hedeflenmiştir. İyi kalitede anne-bebek bağının, annenin anneliğe hazırlanması, annenin bebeğe olan ilgisi ve bakımı ve dolayısıyla bebeğin gelişimi açısından önemli olduğu bilinmektedir (Mercer, 2004; Oppenheim vd., 2007; Nacar ve Gökkaya, 2019).

Bu çalışmaya 3. trimester gebelik döneminde olan kadınlar alınmıştır. Çünkü prenatal bağlanmanın artırılmasına yönelik yapılan çalışmalarda 30 haftalıktan önceki dönemdeki gebelerin prenatal bağlanma düzeyinde anlamlı bulgular bulunamazken 32, 34 ve 36 haftalık müdahale grubundaki gebelerin prenatal bağlanma, fetüsle konuşma ve fetüsün pozisyonun farkındalığın da ileri düzeyde anlamlı bulgular elde edilmiştir. Gebelik süresi ilerledikçe fetüs ile etkileşim derecesinin artış göstermesi halinde bağlanmanın da arttığı ve özellikle ikinci trimesterden sonra fetal hareketlerinin hissedilmesinin bağlanmayı daha da artıracakı bildirilmiştir (Yılmaz, 2013). Maternal bağlanma sürecinde gebelik yaşı önemli bir etken olarak kabul edilmektedir. Özellikle gebelik yaşının artması ile fetal hareketlerin hissedilmeye başlanması noktasında maternal bağlanmanın arttığı tespit edilmiştir (Bloom, 1998; Wailand ve Tate, 1993; Zachariah, 1994). Çalışmaya 32 haftadan ileriki haftalarda gebe anneler alınarak prenatal bağlanma özelliklerinin gelişmiş olmasına fırsat bırakılması hedeflenmiştir.

Annelerin İÖA'deki bağlanma stilleri içinde kayıtsız bağlanma stili ortalaması diğer bağlanma stilleri ortalama puanlarından anlamlı olarak yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlanma tipinde kişiler kendilerini; kimseye ihtiyaç duymayan, ayakları yere sağlam basan, güçlü vb. kişiler olarak tanımladıkları, bir başka kişinin yardımına gerek duymaktan ve bu kişiye bağımlı olmaktan kaçındıkları bildirilmektedir. Saplantılı bağlanma stiline; olumsuz benlik modeli ve olumlu başkaları modeliyle ilişkili olduğu bildirilmektedir (Tutarel ve Çavuşoğlu 2006). Yapılan çalışmalar güvenli bağlanan kişilerin güvensiz bağlananlara oranla stresli durumlarda daha az kaygı ve rahatsızlık yaşadıklarını (Mikulincer ve Florian, 2001), stresle başa çıkmada başkalarından daha etkili destek aradıklarını ve aldıkları desteği etkili kullanabildiklerini (Fraley ve Shaver, 1998; Simpson, Rholes ve Nelligan, 1992),

ve kendileri ve başkaları hakkında daha olumlu görüşlere sahip olduklarını (Sümer ve Cozzarelli, 2004) ortaya koymuştur.

Çalışmamızda İÖA'nin Korkulu bağlanma stili ve Saplantılı bağlanma stili alt boyut puanlarında eğitim değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Lise mezunu katılımcıların kayıtsız bağlanma stili puanlarının üniversite ve üzeri mezunu katılımcılardan daha fazla olduğu, ilköğretim mezunu katılımcıların ise güvenli bağlanma stili puanlarının lise, üniversite ve üzeri mezunu katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir. İÖA'nde geliri yüksek olan katılımcıların kayıtsız bağlanma stili puanlarının geliri düşük ve orta derecede olan katılımcılardan daha fazla olduğu, asgari ücret ve altı arası geliri olan katılımcıların güvenli bağlanma ve saplantılı bağlanma stili puanlarının daha yüksek geliri olan katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir.

Yazarlar, anne-bebek bağıni etkileyen faktörlere ilişkin 14 çalışmayı içeren bir meta-analizde, sosyal destek, anksiyete, benlik saygısı ve depresyon gibi biyolojik ve çevresel faktörleri, yaş, planlı / plansız gebelik, gebelik sayısı, yüksek riskli gebelik ve gebelik takip ziyaretleri ve yaş, ırk, evli / bekar hamile kadınlar, gelir düzeyi ve eğitim durumu gibi sosyo-demografik veriler gibi gebelikle ilgili faktörleri değerlendirmişlerdir. Yazarlar, anne-bebek bağıni etkileyen faktörler içinde sosyal desteğin en etkili biyolojik faktör olmasına rağmen, anksiyete, benlik saygısı ve depresyonun da etkili olduğunu bulmuşlardır (Yarcheski vd., 2009).

PBÖ puanlarının eğitim değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi için yapılan analizde, üniversite ve üzeri mezun olan katılımcıların PBÖ puanlarının daha düşük eğitim düzeyi olan katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir. Çalışmamızda bulunan bu sonuçla uyumlu şekilde Bakır ve ark (2014)'nin 160 yüksek riskli gebeyle yaptıkları çalışmada, öğrenimi lise ve üstü olan gebelerin prenatal bağlanmasını anlamlı şekilde yüksek bulmuştur. Bulgularımıza benzer şekilde, önceki çalışmalarda eğitim düzeyinin anne-fetüs bağı / bağlanması üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğunu bulunmuştur (Yılmaz ve Beji, 2010; Yarcheski vd., 2009). Uygulamada, ülkemizde genel olarak iyi eğitilmiş çiftler bebek bakımı ile ilgili kitaplar okurlar ve daha az eğitilmiş veya okuma yazma bilmeyen çiftlere göre daha az çocuk sahibi olurlar. İyi eğitilmiş olmanın ve ayrıca bebek bakımı ile ilgili kitaplar okumanın, gelecek bebeği düşünmeye ve onu dört gözle beklemeye götüren olumlu bir faktör olabileceğini ve doğum öncesi bağ üzerinde olumlu bir etkisi

olabileceğini düşünüyoruz. Ek olarak, iyi eğitilmiş çiftlerin daha az sayıda çocuk sahibi olduğu, bununda doğum öncesi annenin bebeğine bağlanması üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Yarcheski vd., 2009; Ozcan vd., 2019).

Çalışmamızda sosyodemografik verilerden annenin gebelik yaşı ile PAÖ arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. PBÖ puanlarının yaş değişkenine göre analizinde, 21-30 yaş arası katılımcıların PBÖ puanlarının daha büyük yaş gruplarına kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuçlarla uyumlu olarak Yılmaz ve Beji, (2010) aynı konudaki çalışmalarında öğrenim düzeyi düşük olan gebelerin bağlanma düzeylerinin daha düşük seviyede olduğu saptamıştır (Yılmaz ve Beji, 2010). Benzer şekilde gebelik ilişkili faktörlerden anne-bebek bağlanmasını etkileyen faktörleri değerlendiren çalışmalarda; anne-bebek bağlanmasını en etkili faktörün annenin gebelik yaşı olduğunu belirtilmişlerdir (Yarcheski vd., 2009; Ozcan vd., 2019; Lerum ve LoBiondo-Wood, 1989).

Çalışmamızda PBÖ puanlarının gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Gelir düzeyinin anne-bebek bağına zayıf olarak etkilediğini bildiren bazı çalışmalar bulunmaktadır (Yarcheski vd., 2009; Ozcan vd., 2019). Bazı araştırmalarda orta ve üst gelir düzeyine sahip grupların güven duygusunun daha yüksek olduğu, daha az kaderci ve daha az otoriter oldukları; alt sınıfların ise, daha kaderci, daha az güven duygusuna sahip oldukları ve daha otoriter oldukları belirlenmiştir (Gabrenya, 2003; Walker, Cooney ve Riggs, 1999). Annenin gebelik döneminde bebeğin ihtiyaçlarını alıp hazırlaması, oda, yatak gibi hazırlıklar yapmasının bebeğine bağlanmasının güçlenmesinde önemli bir faktör olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Dağlı, 2017).

PBÖ puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi için yapılan analizde, PBÖ puanlarının primipar olma ve çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Daha az sayıda çocuk sahibi olmanın doğum öncesi annenin bebeğine bağlanması üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Yarcheski vd., 2009; Ozcan vd., 2019). Bu sonuca paralel olarak Bakır ve ark (2014) gebelerde prenatal bağlanmayı değerlendirdikleri araştırmada primipar olan gebelerin prenatal bağlanmasını daha önce çocuk sahibi olan gebelerin bağlanmasından anlamlı şekilde yüksek bulmuştur. Çalışmamıza benzer şekilde daha önceki bir çalışmada, PAI

skorunun ilk gebeliğindeki ve hiç çocuğu olmayan kadınlarda, hamilelik yaşayan ve en az bir çocuğu olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Yılmaz ve Beji, 2010). Aynı şekilde Özcan vd., (2007) çalışmalarında evlilik süresi ve doğum sayısı ile doğum öncesi bağlanma puanları arasında negatif korelasyon bulmuşlardır. Daha önce çocuğu olmayan gebelerin PAI puanlarının daha önce bir yada daha fazla çocuğu olan gebelerden daha yüksek olmasının nedeni ilk kez anne olacak kadınların daha fazla heyecan ve beklentiye sahip olabileceği, artan doğum sayısı ile diğer çocuklara makul miktarda bağ yatırımı yapabilme durumu şeklinde yorumlanabilir.

İÖA puanları ile PBÖ puanları arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik Pearson Korelasyon Analizi sonuçlarında İÖA'deki bağlanma stillerinden sadece saplantılı bağlanma stili alt boyutu puanları ile PBÖ puanları arasında negatif yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Her ne kadar bu çalışmada annelerin kendi bağlanma stilleri ile bebeklerine bağlanma düzeyleri arasında önemli bir ilişki bulunmamış olsada anne ve çocuğun bağlanma stilleri arasında yüksek düzeyde ilişki olduğu farklı çalışmalarda gösterilmiştir (Benoit ve Parker, 1994, George ve Solomon, 1996, Main ve ark., 1985). Solomon ve George' un (1996) özümleme modeline göre, annenin zihinsel bağlanma modeli, bebeğine gösterdiği ilgi davranışlarına temel oluşturarak bebeğin bağlanma stiline şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Bu bağlamda, annenin bağlanma stili, gösterdiği duyarlılık davranışı ve tarzı aracılığıyla çocuğa aktarıldığı belirtilmektedir. Çocuklarda bağlanma bozuklukları oluşmasında, onların olumsuz ebeveynlik biçimlerine ve "atipik" olağandışı bakıcı davranışlarına maruz kalmasının neden olduğu birçok çalışmada gösterilmiştir (Lyons-Ruth, Bronfman ve Atwood, 1999; Schuengel vd., 1999).

Bu çalışma, annenin bebeğine bağlanması ile ilgili olası faktörleri araştırmayı ve anne-bebek bağının öncüsü olarak anne-fetüs bağına geliştirmeye yönelik gelecekteki çalışmalar ve girişimler için bir fikir vermeyi amaçlamaktadır. Annelerin İÖA'deki bağlanma stilleri içinde kayıtsız bağlanma stili ortalaması diğer bağlanma stilleri ortalama puanlarından anlamlı olarak yüksek olduğu tespit edilmiştir. Otuz yaş altı katılımcıların PBÖ puanlarının daha büyük yaş gruplarına kıyasla daha fazla olduğu, daha düşük eğitim düzeyi olan katılımcılardan daha fazla olduğu, bir çocuk sahibi olan katılımcıların daha fazla çocuk sahibi olan katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir. İÖA'deki bağlanma stillerinden sadece saplantılı bağlanma stili alt

boyutu puanları ile PBÖ puanları arasında negatif yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Annelerin doğacak bebeklere bağlanma düzeylerinin yüksek olması ileride bebeğin bakım kalitesinin artması ve çocuk ruh sağlığına olumlu katkıları olacağı için bu çalışmamızda anne bebek bağlanması ile ilişkili faktörlerin belirlenmesi gebelerin bebeklerine bağlanmasını arttırıcı tedbirlerin alınmasında yol gösterici olacaktır. Bu açıdan anne- bebek ilişkisinde olumsuz etkileri olabilecek bağlanma stillerine yol açan geçmiş yaşantılar ile ilgili, anne adaylarına yönelik, destekleyici psikoterapi çalışmaları yapılabilir. Bağlanma ve maternal bağlanma konularında kültürel ve sosyal özellikler gibi çeşitli değişkenleri ele alan güncel ve izlemsel çalışmalara gereksinim duyulduğu söylenebilir.

Yürütülen bu çalışmada bazı sınırlılıklar söz konusudur. Çalışmanın kısıtlılıkların başında örneklem özellikleri gelmektedir. Araştırmanın verileri İstanbul ilindeki birkaç Aile Sağlığı Merkezine gelen gebelerden oluşmaktadır. Ülkemizin değişik illerinde değişik kültürel özelliklerden olan bireylerde çalışma sonuçlarının farklılıklar gösterebileceği mümkündür. Bundan dolayı gelecekte diğer yörelerden deneklerinde çalışmalara dahil edildiği daha geniş örneklerde çalışmalar yapılması önerilir. Bu nedenle sonuçların genelleştirilebilmesi mümkün değildir. Ayrıca bu araştırma, kesitsel bir araştırma olup görüşülen bakım verenlerin yanıt verdikleri zaman dilimi içindeki bilgi, algı ve düşüncelerini yansıtmaktadır ve zaman içerisinde ortaya çıkabilecek değişimleri belirleme olanağına sahip değildir. Gebelerin izlemsel olarak değerlendirildiği çalışmalar yapılırsa ortaya çıkabilecek değişimleri belirlenebileceğinden neden sonuç ilişkisi kurabilmek mümkün olabilir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. D. S. ve Bowlby, J. (1991). An Ethological Approach To Personality Development. *American Psychologist*, 46, 333-341.
- Ainsworth, M. D. S. (1969). Object relations, dependency, an attachment; a teoretical review of the infant-mother relationship. *Child Development*, 40 (4), 969-1025.
- Ainsworth, M., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Pattern Of Attachment: A Psychological Study Of The Strange Situation*. NJ: Hillsdale.
- Akarsu, R.H., Tuncay, B., Alsaç, S.Y. (2017). Anne-bebek bağlanmasında kanıta dayalı uygulamalar. *GÜSBD*, 6 (4), 275-279.
- Aksoy, Y.E., Yılmaz, S.D., Aslantekin, F. (2016). Riskli Gebeliklerde Prenatal Bağlanma ve Sosyal Destek. *Türkiye Klinikleri J Health Sci.*, 1(3),163-69.
- Alhusen, J.L. (2008). A literature update on maternal- fetal attachment. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 37(3), 315-328
- Ata, S. (2014). Okul öncesi öğretmenlerde bağlanma ve sınıf yönetimi profillerinin anne bağlanması ve çocuk yetiştirme tutumlarıyla ilişkilerinin incelenmesi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Atasoy, Z., Ertürk, D., Şener, Ş. (1997). Altı ve Oniki Aylık Bebeklerde Bağlanma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 8(4), 110-115.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C. ve Hillgard, E. R. (1995). *Psikolojiye Giriş 1*. (K. Atakay, M. Atakay ve A.Yavuz, Çev.). İstanbul: Sosyal.
- Bakır, N., Ölçer, Z., Oskay, Ü. (2014). Yüksek Riskli Gebelerin Prenatal Bağlanma Düzeyi ve Etkileyen Faktörler. *Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi*, 1:1
- Barlow, J. (2016). The relationship with the unborn baby: Why it matters. *International Journal of Birth and Parent Education*, 4(1), 5-8
- Benoit, D. ve Parker, K. (1994). Stability and transmission of attachment across three generations. *Child Development*, 65, 1444-1456.

- Benoit, D., Parker, K.C., Zeanah, C.H. (1997). Mothers' Representations Of Their Infants Assessed Prenatally: Stability And Association With Infants' Attachment Classifications. *J Child Psychol Psychiatry*, 38(3), 307-13.
- Berk, L. E. (2013). *Bebekler ve Çocuklar*. (N. Işıkoğlu Erdoğan, Çev.) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bloom, K.C. (1995). The development of attachment behaviors in pregnant adolescents. *Nursing Research*, 44 (5), 284-289
- Bloom, K.C. (1995). The development of attachment behaviors in pregnant adolescents. *Nurs Res*, 44(5),284-9.
- Boris, N.W., Zeanah, C.H. (2005). Work Group on Quality Issues. Practice parameter for the assessment and treatment of children and adolescents with reactive attachment disorder of infancy and early childhood. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 44(11),120619.
- Boris, N.W., Zeanah, C.H., Larrieu, J.A., Scheeringa, M.S., Heller, S.S. (1998). Attachment disorders in infancy and early childhood: a preliminary investigation of diagnostic criteria. *J Psychiatry*, 155(2),295-7.
- Bouchard, G. (2011). The role of psychosocial variables in prenatal attachment: an examination of moderational effects. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 29(3),197-207.
- Bowlby, J. (1969). *Bağlanma ve kaybetme: 1. Bağlanma*. (Çev. T. V. Soylu, 2013). İstanbul: Pinhan.
- Bowlby, J. (1973). Attachment and loss: Volume II: Separation, anxiety and anger. In *Attachment and Loss: Volume II: Separation, Anxiety and Anger* London: The Hogarth press and the institute of psycho-analysis. 1-429.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and bowlby: vol. 1. attachment* (2. Basım). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). Developmental Psychiatry Comes Of Age. *Am J Psychiatry*, 145(1), 1-10.
- Bowlby, J. (2012). *Güvenli Bir Dayanak*. İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.

- Brandon, A.R., Pitts, S., Denton, W.H., Stringer, C.A., Evans, H.M. (2009). "A history of the theory of prenatal attachment". *J Prenat Perinat Psychol Health*, 23(4): 201-22.
- Bretherton, I. (1985). Attachment theory: Retrospect and prospect. *Monographs of the society for research in child development*, 3-35.
- Bretherton, I. (1992). The Origins of Attachment Theory: John Bowlby And Mary Ainsworth. *Development Psychology*, 28, 759-775
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: john bowlby and mary ainsworth. *Development Psychology*, 28, 759 – 775
- Buko, G., Özkan, H. (2016). Gebelerin Duygusal Zekâları ile Prenatal Bağlanma Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19,4.
- Cassidy, J. (1999). The nature of the child's ties. J. Cassidy ve P. R. Shaver, (Ed.), *Handbook of attachment içinde* (3-20). New York: Guilford
- Crain, W. (2005). *Theories of development: Concepts and applications*. Upper Saddle River, N.J.: Pearson/Prentice Hall
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 1, 240-255
- Çetin, S. (2013). *Psikodramada karşılaşma - encounter*. Bitirme tezi, İstanbul Psikodrama Enstitüsü: İstanbul.
- Çoban, A., Saruhan, A. (2005). Anne Bebek Etkileşiminde Hemşirenin Rolü. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 21(2),89-96.
- Dağlı, K. (2017). Gebelikte bebeğe yönelik yapılan hazırlıkların prenatal bağlanma ile ilişkisi (Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Demirdağ, M. F. (2017). Bağlanma teorisi'nin kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 76-90.
- Duyan, V., Kapısız, S.G., Yakut, H.İ. (2013). Doğum öncesi bağlanma envanteri'nin bir grup gebe üzerinde Türkçeye uyarlama çalışması. *The Journal of Gynecology-Obstetrics and Neonatology*, 10(39),1609-1614.

- Eldeklioğlu, J. (1999). Karar stratejileri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2(11),7-13.
- Elkin, N. (2015). Gebelerin prenatal bağlanma düzeyleri ve bunları etkileyen faktörler. Sted Dergisi, 24 (6),230-236
- Erkuş, A. (1994). Psikolojik Terimler Sözlüğü. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Fonagy, P. (2001). Attachment Theory and Psychoanalysis. New York: Other Press.
- Fraley, R. C. ve Shaver, P. R. (1998). Airport separations: A naturalistic study of adult attachment dynamics in separating couples. Journal of Personality and Social Psychology, 75, 1198-1212.
- Fuller, S.G., Moore, L.R., Lester, J.W. (1993). Influence Of Family Functioning On Maternal-Fetal Attachment. J Perinatol, 13 (6), 453-60.
- Fuller, S.G., Moore, L.R., Lester, J.W. (1993). Influence Of Family Functioning On Maternal-Fetal Attachment. J Perinatol., 13 (6), 453-60.
- Gander, J.M & Gardiner W.H (2010). Çocuk ve Ergen Gelişimi. (çev: B. Onur) Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Gander, J.M. ve Gardiner, W.H. (2010). Çocuk ve ergen gelişimi (Dönmez, A., Çelen, N., Onur, B. Çev.). Ankara: İmge Kitapevi.
- George, C. ve Solomon, J. (1996). Representational models of relationships: Links between caregiving and attachment. Infant Mental Health Journal, 17, 198-216.
- Goldberg, S., Benoit, D., Blokland, K. ve ark (2003). Atypical Maternal Behavior, Maternal Representations, And infant Disorganized Attachment. Dev Psychopathol., 15(2), 239-57.
- Green, J., Goldwyn, R. (2002). Annotation: Attachment Disorganisation And Psychopathology: New Findings in Attachment Research And Their Potential Implications For Developmental Psychopathology İn Childhood. J Child Psychol Psychiatry, 43(7), 835-46.
- Griffin, D. ve Batholomew, K. (1994). Models of the Self and Other: Fundamental Dimensions Underlying Measures of Adult Attachment. Journal of Personality and Social Psychology, 67: 430-445.

- Hazan, C. ve Shaver, P. (1987). Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Hazan, C. ve Shaver, P. R. (1994). Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.
- Hortaçsu, N. (1991). *İnsan İlişkileri*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Hortaçsu, N. (2003). *İnsan İlişkileri*. Ankara: İmge.
- İlaslan, Ö. (2009). *Çocukların bağlanma davranışlarının özlük niteliklerine ve anne bağlanma stillerine göre incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi: Konya.
- Joseph, R. *The Right Brain and the Unconscious Discovering the Stranger Within*. New York: Plenum Press, 1992.
- Kaplan, H.I., Sadock, B.J., Grebb, J.A. (1994). *Synopsis of Psychiatry*. Baltimore Maryland: 161-165.
- Karen, R. (1994). *Becoming Attached*. Newyork: Oxford University press.
- Kart, M. (2002). *Yetişkin Bağlanma Stillerinin Bazı Bilişsel Süreçlerle Bağlantısı: Sağlık Personeliyle Yapılan Bir Çalışma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Keser, C. Ç. (2006). *Annenin Bağlanma Düzeyi ve Çocuk Yetiştirme Sürecinin Çocuğun Bağlanma Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Bursa
- Keser, C.Ç. *Annenin bağlanma düzeyi ve çocuk yetiştirme sürecinin çocuğun bağlanma düzeyine etkisi*. 2006. Master's Thesis. Uludağ Üniversitesi.
- Kesicioğlu, O. S. (2015). *Çocuk ruh sağlığı ile ilgili kuramlar*. Y. Aydoğan ve G. Gültekin Akduman (Ed.). *Çocuk ruh sağlığı içinde*, (s. 27-42). Ankara: Eğiten

- Kırimer, F., Akça, E., & Sümer, N. (2014). Orta Çocuklukta Anneye Kaygılı ve Kaçınan Bağlanma: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Orta Çocukluk Dönemi Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(33), 45-57.
- Koptur, A., Emül, T.G. (2017). Fetüs ve Yenidoğanda Bağlanmanın İki Yüzü: Maternal ve Paternal Bağlanmada Hemşirelik. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 33(3),153-164.
- Lerum, C.W., LoBiondo-Wood, G. (1989). The relationship of maternal age, quickening, and physical symptoms of pregnancy to the development of maternal-fetal attachment. *Birth*, 16(1),13-17.
- Lyons-Ruth, K., Bronfman, E., Atwood, G. (1999). A relational diathesis model of hostile-helpless states of mind: Expressions in mother-infant interactions. In: Solomon J, George C, eds. *Attachment Disorganization*. New York: Guilford Press, 33-70.
- Main, M., & Solomon, J. (1986). Discovery of an insecure-disorganized/disoriented attachment pattern. In T. B. Brazelton & M. W. Yogman (Eds.), *Affective development in infancy* Ablex Publishing: 95–124.
- Main, M., Kaplan, N. ve Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood and adulthood: A move to the level of representation. I. Bretherton ve E. Waters, (Ed.), *Growing points in attachment theory and research*. Monographs of the Society for Research in Child Development içinde (66-104), 50,(1-2, Serial No. 209).
- McFarland-Piazza, L., Hazen, N., Jacobvitz, D., & Boyd-Soisson, E. (2012). The development of father–child attachment: Associations between adult attachment representations, recollections of childhood experiences and caregiving. *Early Child Development and Care*, 182(6), 701-721.
- Mercer, R.T. (2004). Becoming a mother versus maternal role attainment. *J Nurs Scholarsh* 36, 226-32.

- Mikulincer, M. ve Florian, V. (2001). Attachment style and affect regulation: Implications for coping with stress and mental health. G. Fletcher ve M. Clark, (Ed.), Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes içinde (537-557). Oxford, UK: Blackwell.
- Miller, P. H. (1993). Theories of developmental psychology, New York: W. H. Freeman and Company.
- Mitchell, A.S. & Black, J.M. (2012). Freud ve Sonrası. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Morgan, C.T. (1991). Psikolojiye Giriş: Ders Kitabı. Çev. H.Ü. Psikoloji Bölümü. Yayın sorumlusu: Sirel Karakaş. Ankara: Meteksan
- Muller, M.E. (1996). Prenatal and postnatal attachment: a modest correlation. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs, 25(2),161-166.
- Nacar, E., Gökkaya , F. (2019). Bağlanma ve Maternal Bağlanma Konusunda Bir Derleme. Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 1 (1), 49-55.
- Nalbantoğlu, G. (2016). 6 ile 11 yaş arasında çocuklarda görülen ruhsal sorunların annelerin bağlanma düzeyi, çocuk yetiştirme tutumu ve aile işlevleri ile olan ilişkisi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Oppenheim, D., Koren-Karie, N., Sagi-Schwartz, A. (2007). Emotion dialogues between mothers and children at 4.5 and 7.5 years: relations with children's attachment at 1 year. Child Dev, 78, 38-52.
- Ozcan, H., Ustundag, M.F., Yilmaz, M., Aydinoglu, U., Ersoy, A.O., Yapar, E.G. (2019). The Relationships between Prenatal Attachment, Basic Personality Traits, Styles of Coping with Stress, Depression, and Anxiety, and Marital Adjustment Among Women in the Third Trimester of Pregnancy. Eurasian J Med, 51(3),232-6.
- Richaud de Minzi, M. C. (2010). Gender and cultural patterns of mothers' and fathers' attachment and links with children's self-competence, depression and loneliness in middle and late childhood. Early Child Development and Care, 180(1-2), 193-209.

- Richters, M.M., Volkmar, F.R. (1994). Reactive attachment disorder of infancy or early childhood. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 33(3),328-32.
- Rohner, RP, Britner, P.A. (2002) Worldwide mental health correlates of parental acceptance-rejection: Review of cross-cultural and intracultural evidence. *Cross Cult Res*, 36:16-47.
- Rothbard, J. C., & Shaver, P. R. (1994). Continuity of attachment across the life span. In M. B. Sperling and W. H. Berman (Eds.), *Attachment in adults: Clinical and developmental perspectives* New York: The Guilford Press. 31-72.
- Rubin, R. *Maternal identity and the maternal experience*. Springer, NewYork, 1984
- Saymaz, İ. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Schuengel, C., Bakermans-Kranenburg, M.J., van Ijzendoorn, M.H., Blom, M. (1999). Unresolved loss and infant disorganization: Links to frightening maternal behavior. In: Solomon J, George C, eds. *Attachment Disorganization*. New York: Guilford Press, 71-94.
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N., Harma, M., Salman, S., Hazan, C., Doğruyol, B. ve Öztürk, A. (2010). Self-reported romantic attachment style predicts everyday maternal caregiving behavior at home. *Journal of Research in Personality*, 44, 544-549.
- Shaver P. R., & Mikulincer, M. (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment and Human Development*, 4, 133-161.
- Siddiqui, A., Hagglof, B. & Eisemann, M. (1999). An exploration of prenatal attachment in Swedish expectant women. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 17(4), 369-380.
- Solomon, J. ve George, C. (1996). Defining the caregiving system: Toward a theory of caregiving. *Infant Mental Health Journal*, 17, 183-197.
- Soysal, A.Ş., Bodur, G., İşeri, E. ve Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-99.

- Sözeri, C., Cevahir, R., Şahin, S. ve Semiz, O. (2006). Gebelerin gebelik süreci ile ilgili bilgi ve davranışları. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(2), 92-104.
- Sümer, N. (2012). Ana babalık ve bağlanma. M. Sayıl ve B. Yagmurlu, (Ed.), *Ana babalık: Kuram ve araştırma içinde* (169-190). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Sümer, N. (2012). Ana babalık ve bağlanma. M. Sayıl ve B. Yagmurlu, (Ed.), *Ana babalık: Kuram ve araştırma içinde* (169-190). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları
- Sümer, N. ve Cozzarelli, C. (2004). The impact of adult attachment on partner and self attributions and relationship quality. *Personal Relationships*, 11, 355-371.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-58.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 31-48
- Tan, D. (2016). Ebeveyn- eş ile bağlanma ve prenatal bağlanma arasındaki ilişki: Erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Thompson, R.A. (2002). Attachment theory and research. *Child and Adolescent Psychiatry*, 3.baskı, Lewis M(Ed.) Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins, 164-172.
- Thompson, R.A.(2006). Erken dönemde bağlanma ve sonraki gelişim üzerindeki etkileri (Çev: M. Sayıl ve G. Ö. Demir). *Türk Psikoloji Bülteni*, 38, 113-120.
- Trapolini, T., Ungerer, J. A., & McMahon, C.A. (2007). Maternal depression and children's attachment representations during the preschool years.*British Journal of Developmental Psychology*, 25, 247-261.
- Trawick-Smith, J. W. (2013). *Early childhood development: A multicultural perspective*. Upper Saddle River, N.J.: Pearson Merrill Prentice Hall.

- Walker, L.O., Cooney, A.T, Riggs, M.W. (1999). Psychosocial and demographic factors related to health behaviors in the 1st trimester. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs.*, 28(6), 606-614.
- Waters, E., & Beauchaine, T. P. (2003). Are There Really Patterns of Attachment? Theoretical and Empirical Perspectives. *Development Psychology*, 39(3),417-422. 2003 May;39(3):417-22; discussion 423-9. 3
- Yarcheski, A., Mahon, N.E., Yarcheski, T.J., Hanks, M.M., Cannella, B.L. (2009). A meta-analytic study of predictors of maternal-fetal attachment. *Int J Nurs Stud*, 46,708-15.
- Yarcheski, A., Mahon, N.E., Yarcheski, T.J., Hanks, M.M., Cannella, B.L. (2009). A meta-analytic study of predictors of maternal-fetal attachment. *Int J Nurs Stud*, 46(5),708- 715.
- Yerlioğlu, E. A. (2010). Çocuğun bağlanma davranışının anne hassasiyeti ve çocuğun sosyo-duygusal yetkinliğiyle ilişkisi: Bağlanma davranışları sınıflandırma setinin, okul öncesi dönemdeki Türk çocuklarıyla kullanılması. *Okul Öncesi Dönemdeki Türk Çocuklarıyla Kullanılması, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/Psikoloji Bölümü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.*
- Yıldız, H. (2008). İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin bağlanma stillerinin annelerinin bağlanma stilleriyle karşılaştırılması (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Yılmaz, S. D., & Beji, N. K. (2010). Gebelerin stresle başa çıkma, depresyon ve prenatal bağlanma düzeyleri ve bunları etkileyen faktörler. *Genel Tıp Dergisi*, 20(3).
- Yılmaz, S.D. (2013). “Prenatal anne-bebek bağlanması”. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 10(3): 28-33.
- Yılmaz, S.D., Beji, N.K. (2010). Levels of coping with stres, depression and prenatal attachment and affecting factors of pregnant women. *Genel Tıp Dergisi*, 20, 99-108.

Zeanah, C.H., Boris. N.W., Larrieu. J.A. (1997). Infant Development And Developmental Risk: A Review Of The Past 10 Years J Am Acad Child Adolesc Psychiatry, 36(2), 165-78.

Zeanah, C.H., Smyke, A.T., Koga, S.F., Carlson, E. (2005). Attachment in institutionalized and community children in Romania. Child Dev, 76(5),1015-28

EKLER**BİLGİLENDİRME VE ONAM FORMU**

Değerli Katılımcı;

Annelerin Bağlanma Stilleri ile Bebeğine Prenatal Bağlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi hakkındaki bu araştırma İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Psikoloji Bölümü'nde Yüksek Lisans öğrencisi olan Serap Saral tarafından Prof. Dr. Ayten Erdoğan'ın tez danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tez araştırmasıdır. Bu araştırmada sizlerden elde edilen veriler bireysel olarak değil genel olarak bilimsel amaçlı analiz edilecek olup demografik bilgi formuna dilerse adınızı ve soyadınızı yazmamayı tercih edebilirsiniz. Araştırmaya katılım tamamen isteğe bağlı olup araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar, kişisel bilgileriniz ve iletişim bilgileriniz asla üçüncü şahıslar ile paylaşılmayacaktır. Müsterih olunuz. Araştırmaya katıldıktan sonra, uygulanmakta olan psikolojik ölçekler esnasında herhangi bir nedende araştırmadan çekilmekte tamamen özgürsünüz. Araştırma kapsamında iki adet psikolojik ölçek uygulanmaktadır. Bu testlerdeki ifadelerden size en uygun olanın karşısına çarpı (X) işareti koyarak işaretleyiniz. Lütfen bütün soruları içtenlikle okuyarak cevaplayınız. Boş soru bırakmayınız. Çalışma hakkında ayrıntılı bilgi almak isterseniz [] adresi ile iletişim kurabilirsiniz. Değerli zamanınızı ayırıp araştırmama katkıda bulunduğunuz için çok teşekkür ederim.

Serap Saral

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda bırakabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

İmza

Katılımcı Adı Soyadı:

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili Anneler,

Elinizde bulunan bu form; araştırmam için gerekli olan, sizinle ilgili bilgileri benimle paylaşmanız için sizlere dağıtılmıştır. Vereceğiniz cevaplar, kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her ifade ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce dikkatle okuyarak size uygun olan ifadeyi işaretleyiniz. Vereceğiniz cevaplar gizli tutulacak ve araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır. Lütfen boş bırakmayınız. Araştırmanın başarısı ve amacına ulaşması tümüyle sizin katılımınıza bağlıdır.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

1) Bakım veren kim?

a) Anne b) Baba c) Büyükanne ve diğer akraba d) Evlat edinen

2) Bakım veren yaşı?

a) 16-18 b) 18-21 c) 21-30 d) 30-40 e) 40 ve üstü

3) Bakım veren eğitim durumu?

a) Okumamış b) İlköğretim c) Lise d) Üniversite ve üstü

4) Bakım verenin sosyo-ekonomik durumu?

a) Asgari ücret ve altı b) 2.500-5.000 c) 5.000-10.000 d) 10.000 ve üstü

5) Bakım verenin çocuk sayısı?

a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 ve üstü

6) Bakım verenin kardeş sayısı?

a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 ve üstü

7) Bakım veren de ruhsal hastalık?

a) Var b) Yok

8) Bakım veren de kronik tıbbi hastalık?

a) Var b) Yok

9) Bakım verenin medeni durumu?

a) Evli b) Boşanmış c) Hiç evlenmemiş

İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler ter almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzeridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendirip, size en uygun sayının altındaki paranteze (X) işareti koyunuz.

1.....2.....3.....4.....5.....6.....7
 Beni hiç Beni Kısmen Beni Tamimiyle
 Tanımlamıyor Tanımlıyor Tanımlıyor

1 2 3 4 5 6 7

1. Başkalarına kolaylıkla güvenmem.	() () () () () () ()
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli.	() () () () () () ()
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım	() () () () () () ()
4. Bir başka kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim	() () () () () () ()
5. Başkaları ile çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.	() () () () () () ()
6. Başkaları ile yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece
oldukça rahatım.	() () () () () () ()
7. İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda
başkalarına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.	() () () () () () ()
8. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak isterim.	() () () () () () ()
9. Yalnız kalmaktan korkarım.	() () () () () () ()
10. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim	() () () () () () ()
11. Çoğu zaman romantik ilişkide olduğum insanların beni
gerçekten sevmediği konusunda endişelenirim.	() () () () () () ()
12. Başkalarına tamimiyle güvenmekte zorlanırım.	() () () () () () ()
13. Başkalarının bana çok yakınlaşması beni endişelendiriyor.	() () () () () () ()
14. Duygusal yönden yakın ilişkilerim olsun isterim.	() () () () () () ()
15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda
oldukça rahatımdır.	() () () () () () ()

	1	2	3	4	5	6	7
16.Başaklarının bana benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım.	()	()	()	()	()	()	()
17.İhtiyacınız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız.	()	()	()	()	()	()	()
18.Başaklarıyla tam olarak kaynaşıp bütünleşme arzumu bazen onları ürkütüp benden uzaklaştırıyor.	()	()	()	()	()	()	()
19.Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli.	()	()	()	()	()	()	()
20.birisi bana çok fazla yakınlaştığında rahatsızlık duyarım.	()	()	()	()	()	()	()
21.Romantik ilişkide olduğum insanların benimle kalmak istemeyeceklerinden korkarım.	()	()	()	()	()	()	()
22.Başaklarının bana bağlanmamalarını tercih ederim.	()	()	()	()	()	()	()
23.Terk edilmekten korkarım.	()	()	()	()	()	()	()
24.Başaklarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.	()	()	()	()	()	()	()
25.Başkalarına bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum.	()	()	()	()	()	()	()
26.Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.	()	()	()	()	()	()	()
27.İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum.	()	()	()	()	()	()	()
28.Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.	()	()	()	()	()	()	()
29.Romantik ilişkilerde olduğum insanlar, genellikle onlarla, benim kendimi rahat hissettiğimden daha yakın olmamı ister.	()	()	()	()	()	()	()
30.Başkaları ile yakınlaşmayı nispeten kolay bulurum.	()	()	()	()	()	()	()

PRENATAL BAĞLANTI ÖLÇEĞİ

	Madde	Kesinlikle katılıyorum +	Kısmen Katılıyorum +/-	Kesinlikle katılmıyorum -
Merak, Heyecan ve Planlama	Gebeliğim sırasında bebeğimle konuşmaktan keyif alıyorum.	3	2	1
	İçimdeki bebeği düşündükçe kendimi yalnız hissetmiyorum	3	2	1
	Bebeğimin içimde hareket ettiğini ya da neler yaptığını düşünerek tahminlerde bulunmaya çalışıyorum.	3	2	1
	Doğacak bebeğimle oyun oynadığımı, keyif aldığımı hayal ediyorum.	3	2	1
	Bebeğime şarkı söylüyorum onunla konuşuyorum.	3	2	1
	Bebeğimin sağlıklı doğması için gebelik ve doğumla ilgili konuları araştırıyorum.	3	2	1
	Bebeğim için bebek eşyalarını araştırıyorum, bebek eşyası satan dükkanları/internet sitelerini geziyorum.	3	2	1
	Doğduğunda bebeğim için evi nasıl düzenleyeceğimi planlıyorum.	3	2	1
	Bebeğimin sağlığı için dinlenmem gerektiğini düşünüyorum.	3	2	1
	Gebe olduğumu öğrendiğimden itibaren bebeğimi düşünerek beslenmeye özen gösteriyorum.	3	2	1
	Gebe olduğumu öğrendiğimden itibaren bebeğimi düşünerek ağır kaldırmamaya özen gösteriyorum.	3	2	1
	Ben yorulduğumda bebeğimin de yorulduğunu düşünüyorum.	3	2	1
	Gebe olduğumu öğrendiğimden itibaren daha sağlıklı besinler (süt, peynir, yumurta, et vb.) tüketmeye çalışıyorum.	3	2	1
Kabul ve Coşku	Bebeğimin benim için bir hediye olduğunu düşünüyorum.	3	2	1
	Gebeliğin mucize olduğunu ve her kadının bu duyguyu tatması gerektiğini düşünüyorum.	3	2	1
	Bebeğimi şimdiden çok seviyorum.	3	2	1
	İçimde bebeğimin sağlıklı büyüyip gelişmesi beni çok mutlu ediyor	3	2	1
	Bebeğimin bana ait olduğunu hissediyorum	3	2	1
	Bu bebekle ödüllendirildiğimi düşünüyorum.	3	2	1
	Bebeğimin içimde büyüdüğünü düşünmek ona olan sevgimi artırıyor	3	2	1
	Bebeğimin bana bereket, bolluk ve şans getireceğine inanıyorum.	3	2	1
	Gebe olduğumu öğrendiğimden itibaren bebeğime zarar verecek ortamlardan (sigara dumanın, radyasyon alanı, vb.) uzak duruyorum.	3	2	1
	Doğduktan sonra bebeğime zaman ayırmak istiyorum	3	2	1
Umut	Bebeğimi kucağıma alma düşüncesi beni heyecanlandırıyor	3	2	1
	Bebeğimin bakımını yapmaktan zevk alacağıma inanıyorum.	3	2	1
	Bebeğimin içimde hareket ettiğini düşünmek bile beni heyecanlandırıyor.	3	2	1
	Yeni bir bebeğin sorumluluğu beni heyecanlandırıyor.	3	2	1
	Bebeğimin hareketlerini hissetmeyi istiyorum.	3	2	1
	Gebeliğimin çevrem tarafından kabul edildiğini hissediyorum.	3	2	1
	Bebeğim söz konusu olduğunda gebelik ile ilgili sorunları kolayca aşabileceğimi düşünüyorum.	3	2	1
	Bebeğimin tüm duygularımı (sevinçlerimi, hüznlerimi, üzüntülerimi, endişelerimi, vb.) hissettiğine inanıyorum.	3	2	1
	Bebeğimin kime benzeyeceğini, davranış ve kişilik özelliklerinin nasıl olacağını merak ediyorum.	3	2	1
	Doğacak bebeğimi düşündüğümde bedensel görünüşümün değişmesi beni rahatsız etmiyor.	3	2	1